

PIK XLVI Ч. 8

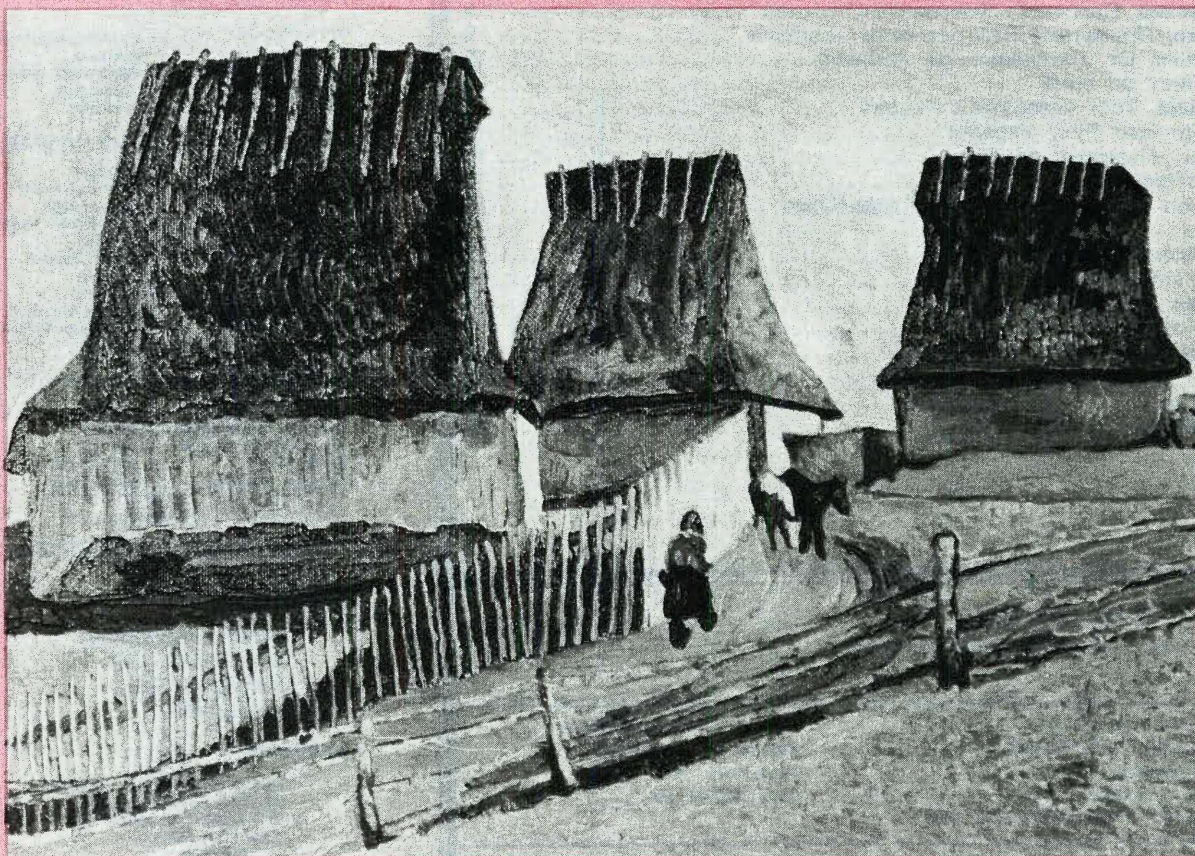
ВЕРЕСЕНЬ — 1989 — SEPTEMBER

No. 8 Vol. XLVI

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

ВИДАЄ СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ — PUBLISHED BY UNWLA, INC.

НАШЕ ЖИТТЯ

OUR LIFE

PIK XLVI Ч. 8 ВЕРЕСЕНЬ — 1989 — SEPTEMBER No. 8, Vol. XLVI

ЗМІСТ

У.Л. На порозі шкільного року	1
Вітаємо І. Світличного із 60-літтям	2
І. Світличний. Позаяк	2
З. Зарицька. Згадуючи вересень 1939	3
Надіслані книжки	5
Л. Дражевська. Пам'яті Г. Коваленко-Плужник	6
С. Гнатенко. Приватний портрет мого чоловіка	8
С. Жилінська. Ст. Людкевич. Ш. Азнавур	12
С. Стус. Лист до сина	13
Х. Навроцька. Тобі незабутній Львово	16
Гімн Народного Руху України	17
Р. Братунь. Львівські вечори	18
Вісті з Централі	19
Калейдоскоп жіночого життя. Х. Годів-Юзич	21
Our Life	
Get involved where it counts!	22
Valeriy Hnatenko	24
З. Грицуляк. Розриті могили.	26
Посмертні згадки	27 і 36
Харчування	28
Пожертви	29
Нашим дітям	34
Загальні збори	36

Редактор — Уляна Любович
Редактор "Our Life" — Марта Бачинська

ГОЛОВНА УПРАВА СУА
РЕДАКЦІЯ/АДМІНІСТРАЦІЯ
108 Second Avenue
New York, N.Y. 10003
(212) 533-4646 Ред.: (212) 674-5508

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ
203 Second Avenue
New York, N.Y. 10003
(212) 228-0110

На обкладинці. В. Гнатенко. Ранок. Село Либохора. 1984 р. Картон, олія.
On the cover: Valeriy Hnatenko. Morning. Village of Lybokhora. 1984, oil on board.

Second Class Postage Paid at New York, NY and at additional mailing offices. Copyright 1988 Ukrainian National Women's League of America, Reserved — Published in U.S.A.

Головна Управа СУА

ПОЧЕСНІ ГОЛОВИ

Лідія Бурачинська, Іванна Рожанковська

ЕКЗЕКУТИВА

Марія Савчак	— голова
Іванна Ратич	— 1-ша заступниця голови
Ольга Гнатейко	— 2-га заступниця голови для справ організаційних
Лідія Гладка	— 3-тя заступниця голови для справ культури
Марта Хомяк	— 4-та заступниця голови для справ зв'язків
Любомира Артимішин	— протоколярна секретарка
Марія Томоруг	— кореспонденційна секретарка
Розалія Полчі	— англомова секретарка
Александра Кіршак	— скарбницка
Марта Данилюк	— фінансова секретарка
Ірина Куровицька	— вільний член
Рома Шуган	— вільний член

РЕФЕРЕНТУРИ

Ірина Руснак	— музейно-мистецька
Ольга Тритяк	— виховна
Ліда Черник	— суспільної опіки
Анна Кравчук	— стиліндій
Ірина Чайківська	— пресова

ГОЛОВИ ОКРУЖНИХ УПРАВ

Ірина Лончина	— Дітройт
Оксана Фаріон	— Філадельфія
Леся Гої	— Нью-Йорк
Марія Крамарчук	— Північний Нью-Йорк
Татяна Рішко	— Нью Джерзі
Ірина Свістун	— Огайо
Анастасія Хариш	— Чікаго
Лідія Фіцалович	— Нова Англія
Теодозія Кушнір	— Південний Нью-Йорк

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ

Ірена Кіндрачук	— голова
Евгенія Новаківська	— членка
Александра Качмар	— членка
Анна Рак	— заступниця
Евгенія Івашків	— заступниця

Люїза Сакс — парламентаристка

ПРЕДСТАВНИЦТВА "НАШОГО ЖИТТЯ"

АНГЛІЯ:

Ukrainian Booksellers
49 Linden Gardens
Notting Hill Gate
London W 2

АВСТРАЛІЯ:

Postup Ukrainian Cooperative
Trading Society Limited
928 Mount Alexander Rd.
Essendon, 3040,
Australia

"OUR LIFE" (USPS 414-660) is published monthly — except Aug. by UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE INC. 108 Second Ave. New York, N.Y. 10003.

Postmaster: send address changed to OUR LIFE
108 Second Ave. New York, N.Y. 10003

НА ПОРОЗІ ШКІЛЬНОГО РОКУ

Вересень — це наче двері між світлицею а робочим кабінетом. Покидаємо (хоч, може, не всі) безтурботне життя: вакації чи то в горах, чи над морем, мандрівки по світу, в тому теж на рідні землі, зустрічі з рідними і там і тут.

Майже не було товариської зустрічі, фестивалю, концерту чи іншої літньої імпрези, де між присутніми не було б когось з України. Особливо радістю наповнялися серця, коли можна було спостерігати як молодь з тих "двох світів" зразу нав'язувала дружбу, як діти чи юнацтво ставало від першої хвилини близькими одне одному!

Це за нами, а попереду — робочі будні, а для молоді — школа!

Із зворушенням приглядаємося до тих найменших, які із повагою "двигают" на плечах цей перший "життєвий тягар" — вибагливо виготовлені кольорові наплечники.

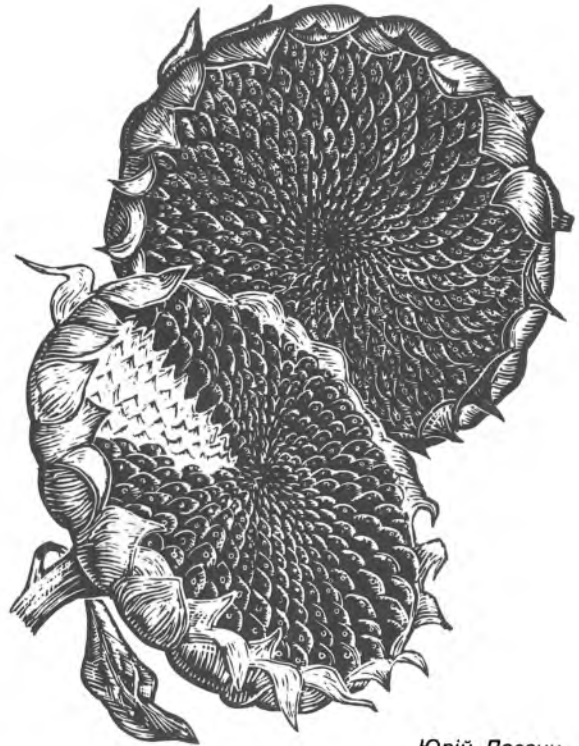
Інша картина це підлітки, інколи у досить дивних (для нас, старших) одягах і зачісках, а за ними студенти, теж часто одягнені наче на спортивні змагання, або на туристичну виправу. Але це, що нас непокоїть — це не одяг, ані зачіска, чи галаслива поведінка. Хоч деякі батьки, чи дідусі-бабуні цього не люблять, то можна на це дивитися "прижмуреним оком" і не ставити цієї проблеми на першому місці.

Одна наша лікарка, визначний психолог, на гуртіці про виховання підлітків радила, щоб батьки не критикували і тільки все забороняли дітям — "не звертайте уваги на "зварйовану" зачіску, хоч це вам болить, але на те куди йде ваша дитина, вимагайте, щоб поверталася додому у визначеній порі, щоб не читала шкідливих книжок, або не дивилася на погані телевізійні програми, тощо".

І тут доходимо до теми, яка нас особливо хвилює. Це вплив деяких іграшок і телевізійних програм на психіку дітей і молоді. Про іграшки та й інші справи з цієї ділянки, які неможливо вичерпати в одній статті, напишемо згодом. Будемо повертатися до них ще й ще.

Сьогодні хочемо торкнутись теми, яку порушено у телевізійній програмі "20/20", а саме про т.зв. *Norror-film*, тобто фільми (теж відео-тейпи) з тематикою жаху. У програмі "20/20" показали нам дитячі глядачів і їхню реакцію на жакливі сцени. Бачили ми, як огидні люди і людоподібні потвори знущалися над іншими, потоки крові, відтіяти голови й порізані на куски тіла, авта, які раз-у-раз переверталися горі-колесами, колючі дроти, якими обвивали один одного "герої" фільму, і багато багато іншого жакиття. Усе це викликало живу реакцію юних глядачів, спазми жаху впереміш із сміхом-реготом..

Обговорюючи проблему таких фільмів Барбара Волтер і її співбесідник звернули увагу на деякі, на нашу думку хоч, може важливі, але другорядні моменти, як наприклад те, що переважно жертвою зну-

Юрій Логвин

щань є жінки. Не звернено якслід уваги на суть проблеми, а саме те, що діти привикають трактувати торттури і знущання як щось смішне, як розвагу, жарт "fun". Що ж тоді дивного, що бувають випадки, коли малі діти, наче продовжуючи цей телевізійний "fun", проколюють одне одного ножем?!

Не треба забувати й про вплив таких видовищ на вироблення естетичного смаку у дитини, а теж і на те, що вони можуть розбудити подив для брутальної сили, замість відчуття й зрозуміння що добре, а що зле.

Телевізія може принести багато доброго глядачам, але треба вміти вибирати програму. Часто батьки для "святого спокою" саджають дітей біля телевізії, не думаючи про те, який вплив вона має навіть на зовсім маленького глядача, як багато злого може вона принести.

Постійне пасивне оглядання телевізійних програм може стати згубною привичкою (addiction) навіть дорослої людини, яка відкладає книжку, прогулянку, товариські зв'язки, театр чи концерти і всяку культурну корисну активність, щоб дивитися на життя інших людей, часто багатих з не дуже-то вартісними духовними прикметами. Можна сказати, що замість жити, людина приглядається, як живуть інші.

Наш обов'язок допомогти дітям і молоді записатися на життєвий шлях не тільки знаннями, вмільностями, професією, але теж позитивним світоглядом, патріотизмом, етичними й естетичними засадами, вмільнням розрізнити й плекати те, що добре й гарне.

У.Л.

**ВІТАЄМО ІВАНА СВІТЛИЧНОГО
ІЗ 60-ЛІТТЯМ!**

ІВАН СВІТЛИЧНИЙ

ПОЗАЯК!

20-го вересня — день народження Івана Світличного! Вітаємо ювіляра та бажаємо здоров'я, всіляких успіхів!

Редакція і читачі "Нашого Життя"

Позаяк світає, позаяк весна вже,
І перуни зріють в молодих громах,
Позаяк струмує хміль нових наснажень,
Грає посполите рушення сурма.

Геть оспалу млявість, вижмакану схиму,
Логіку залізну і чавунний глузд!
Геть пиху індичу, простофільства стриму,
Гамлетизм рефлексій і слизінь медуз!

Геть хандрю гугняву і бадьор остеклий,
Диктатуру страху і пургу знемог!
Дихати — то легко, линуць — так далеко!
Нам іде назустріч: хто він — смертний? Бог?

Сей головокрут! Терпкне шаленство нервів.
Дерзкий вибрик серця і крові азарт.
Буревій ества! В нім спокій і не жеврів.
Весь — струна чекання. Мить — і гримне старт!

Звідки він, цей безум? Цей вулканний захват?
Може, так і треба? В цьому вищий знак?
Це — життя взахлин, життя на полап, запах.
Це — язичний одур, божевілля всмак.

Може, це тому, що ти приснилась знову,
Як колись — хмеленно, явно — як давно.
І летять шкереберть сумнівів основи...
Може, небо гоже, Ти і світ — одно?

Не сказав: богиня. Не скажу: царівна.
Що словесна пожмаль? Патока, либонь.
Ти світилась чисто, ти сіяла рівно.
І не стане попелом нам святей вогонь.

Шлях крутий, горбистий — та не на Голгофу.
Скарги — жанр сопливих. Не люблю ридать.
Шлях тернистий? Добре! Хрест? — і слава Богу!
З пліч своїх на інші ношу не віддам.

Жити без чернеток, первозданням проби.
Осяянням криці, вглибленої в гарт...
Жито жати — трудно, але ж як і добре!
Жити, я скажу вам, — то розумний жарт.

Жити безоглядно: хто де, що де каже,
Жити великоднем, квітнем — і тоді...
Доля? Хай і доля — лепетання враже...
Ти готова, Ладо? Я — також. Ходім!

Підем разом. Двоє. Часом, не злякайся,
Як не буде поруч більше ні душі.
Як спочину вічно, Ти не зупиняйся.
Поки ноги друзі — Ти за двох спіши.

19.-23.02.1978

Кафедра No. 2, 1988.

ЗГАДУЮЧИ ВЕРЕСЕНЬ 1939 РОКУ.

Кожного року, коли після літніх вакацій на розі моєї вулиці знов збирається гурток крикливих дітей, одягнених в усе новеньке, з торбами на плечах, що чекають своїх автобусів, мені пригадується вересень 1939 року, що застав мене в моїм ріднім Гусятині. Тоді то, замість шкільного року почалася війна.

Гусятин, маленьке містечко, по першій війні підупале і зубожіле, положене на самому кордоні, в той час між Польщею і Советським Союзом, і одною із зовсім близьких до кордону вулиць є моя рідна Цехова вулиця.

Наші города виходили на велику леваду, що прилягала до Збруча, який в тому місці зовсім вузький, а за Збручем дорога, досить стрімкі горби, на горбах городчики оброслі "люцоміною", бідні хатки під старими стріхами, це вже другий Гусятин, Чемеровецького району, Кам'янець-Подільської області.

Вересень 1939 року почався теплий і погідний. Зараз першого дня війни забрано до польського війська кількох наших хлопців, а також інтерновано всіх активних громадян, котрих одначе по кількох днях поліція звільнила, бо далі поза Копичинці не було можливості їх завезти. Усі гімназисти поляки одержали кріси і замешкали на станиці Відділу Охорони Границь, по-польському КОП. Українці і євреї тієї честі не удостоїлися і крутилися без роботи. Жінки починали жати кукурудзу на горах, приготували бочки на капусту, а всі журилися: "що буде далі?" Одні тільки діти не нудьгували зовсім. Вони стягали з городів на леваду рештки бараболяного бадилля, розпалювали вогонь і пекли бараболлю, щасливі, що ніхто їм цього не забороняє.

За Збручем життя плило нормальним руслом. Жінки цілими днями мочили коноплі на міліні і хоч стояли по коліна в зимній воді, сміялися і жартували. Вечорами десь за третьою горою гуділи трактори, торохтіла молотілка і співали дівчата. Під горою ходив покашлюючи прикордонник і покурював, як ми пізніше довідались, "лисячу лапку". Це зігнена трубка з газетного паперу, до якої насипано грубо покрояної махорки. За кожним потягненням папір займався полум'ям і вночі прикордонник нагадував смока дихаючого вогнем.

Наука в їхніх школах відбувалася нормально, а по науці діти з коровами виходили на горби і тоді починалося перекликування з нашими дітьми внизу, яких вони знали поіменно.

— Гей, Ориська! Це у вас там що так гуде? Германець вже підходить, чи як?

— А тобі нащо знати? Хіба збираєтеся германцеві помагати?

— О! Ні, ми вам прийдемо помагати! — кричала з гори Віра.

— Вам? Кому це вам? — дивувалися люди, та, зрештою, що там діти знають.

Була субота 16 вересня, чудовий, соняшний день. Дорогами від Тернополя і Чорткова від самого ранку тягнулися валки "фіятів" і "мерседесів". З шоферами, елегантними жінками, дітьми різного віку і великими шкіряними валізами на дахах. Це втікала до Румунії польська верхівка. Мене попросив мій вуйко, що сповняв обов'язки секретаря філії "Прогресу", допомогти йому упорядкувати деякі речі. Філія одержала зі Львова багато книжок до розподілу, частину вже забрали сільські читальні, але більшість лежала ще в пачках і треба було кудись їх заховати. Військові частини, що переїздили містечко, або прямо польська шовіністична молодь могла вдертися до приміщення філії, що була фактично канцелярією адвоката Шахновича і знищити все, що попало б їм під руки. Заки упоралися, почало темніти і треба було поспішати додому. Забрали філіяльне діловодство, шапірограф і подалися на Цехову вулицю. Заносилось на бурю. За Збручем шуміло і гуділо. Дорогою від Чемеровець сунула валка якихось тяжких машин, тракторів чи може тягарових авт, хто знає чого. Без світел, лиш час від часу тут і там, підозріло блимали рефлектори, мовби давали якісь знаки. "Що вони там возять?" — спитала я. "Хто його знає — відповів вуйко, — може зерно до станції, а може військо для охорони кордону".

В хаті одразу включили німецьку радіостанцію "Бреслав" у польській мові. Заповідач захлистувався перемогою німців і критикував польський уряд, що довів Польщу до війни, самий на другий день залишив Варшаву. Накінець подав, що міністер закордонних справ Бек якраз тепер відпочиває в селі Вільхівчик коло Гусятина в маєтку графа Голуховського, яким завідує С. Франкевич. Як німці все це знають? "Не важне, як знають, — сказав вуйко — а важне, що Бек відпочиває на самому кордоні, або поляки пробують зв'язатись з большевиками, або просто такі дурні".

Перед дев'ятою я побігла додому. Вулиця пуста, темна, страшно. Люди, щоб не завдавати собі клопоту із затемнюванням вікон (наказ протилетунської оборони), просто не світили, швидше лягали спати.

Не довго спали, біля півночі почалась сильна громова, ллянув дощ і я збудилась, не так від грому, як від якогось дивного почуття, що на подвір'ї щось діється. Здавалось, хтось відкрив хвіртку, хтось придушено кашлянув. Глянула у вікно. За кожною блискавкою на білій стіні сусідньої хати відби-

валися тіні людей немовби з крісами. Військо! Але яке? Ми сиділи тихенько, майже не дихали. По довгому часі десь поза містом заторохтіли скоростріли і ми скоро вбралися, хоч тікати не було куди. До пивниці треба іти через подвір'я, а там теж якийсь військо. Надворі почало розвиднятися, стрілянина за містом втихла і раптом з кухні — панічний шепіт моєї мами, що підійшла до вікна: "Матінко Христова — большевики".

Майже в тій самій хвилині на вулиці почався рух, дорогою від Збруча входила Червона Армія. Від головної дороги нісся скрегіт гусениць, туди ішли танки. Я глянула у вікно. Сусіди поляки стояли перед хатою і вітали червоноармійців. Що ж це значить?

Поволі почали виходити із хат люди. Червоноармійці — самі молоденькі хлопці, сиділи усміхнені на грузовиках і по-українському усіх вітали, а на бочках грузовиків видніли великі написи: "Визволимо трудящих Західної України від польської корми". Правду кричали нам діти із третьої гори, вони про це знали вже давно. Ми все ще не мали відваги вийти із хати, аж десь коло сьомої години мама взяла кошик і пішла на базар. Не так, щоби купити свіже м'ясо на обід, про обід ніхто не думав, але щоби побачити що діється. Я також відважилася побігти до вуйків. Сусіди поляки вже знали, що большевики не прийшли як союзники, хтось приніс вістку, що повели під конвоем розвідника Славека і кількох поліцаїв, що саме були на станиці. Добрий розвідник, що не знав нічого про приготування, що відбувались зараз за Збручем. З прикордонної станиці забрали всіх підстаршин, озброєні гімназисти розбіглись хто куди, а що сталося з міністром Беком, коли він устиг втекти, так і залишилось таємницею. У вуйків паніка. Тета стоїть серед вуйкової кімнати в розпачі. Що зробити з книжками — "Літописи, Червоної калини", "Вісники", тижневики "Неділя" — акуратно оправлені і поскладані. Де це все заховати? Старша сестра вибирається до літньої кухні розпалювати пекарську піч.

— От де сховати. Не стягай підозріння — злоститься вуйко — хто при здоровім розумі повірить, що ти в неділю печеш хліб, зачекай до завтра. Стукнули двері і на порозі станув якийсь чоловік. "Доброго ранку вам".

Боже, Іван із-за Збруча! Яким чудом? "О, дивіться — першим відіззався Петро — ти що, також прийшов нас визволяти?" "Ой, приятелі, дорогі, тож ми все надіялися, що то ви нас прийдете визволяти", — розчулився Іван, обнімаючи всіх. "Ми вже раз пробували 20 літ тому і дуже сердечно ви тоді нас прийняли, ти ж пам'ятаєш". "Ой, дурні були, дурні, тепер покутуємо, а от зараз і на вас валиться це нещастя. Благаю вас, скажіть кому треба, щоб не робили дурниць. Нічого не вдієте, ми пробували і що? Помогло? Знищили нас дощенту." Іван дав нам кілька порад і спішно відійшов. З базару прийшла мама, принесла повний кошик м'яса (хто знає що буде завтра) і повні новин.

Наш комісар називається Яременко і скликає

всіх на другу годину "коло Міцкевича". На площу коло бувшого шпиталю стягають польських полонених, між ними багато високих рангою старшин, що не встигли втекти до Румунії. До хлопців, що стояли на хідниках, підійшов якийсь старшина, спитав чи вони українці і тоді тихо сказав: "Порядок зробить з ким треба вже, бо завтра буде запізно".

Хлопці однак думали про інакший порядок, непомітно влізли до читальні і під сценою закопали кілька пачок книжок, світлин і портретів.

На зборах ми "одногосно" вибрали головою міської управи Томка, що служив конюхом у багатого міщанина поляка. Тепер він товариш Стрелецький, ми привітали його оплесками, а предсідник покликав до слова. Він найперше вилаяв бувшу польську владу, всіх польських панів-посіпак, а потім подякував Сталінові за те, що визволив всіх трудящих з "польського гною". Потім ще говорила Рифка і тішилася, що тепер молоді жінки при Сталінові мудрій радянській владі не будуть змушені займатися проституцією, як то було за панської Польщі.

Ії заява викликала загальний сміх. От комедія, кожний говорить про себе. До мене підійшов Абраша, старший товариш з народної школи. Він колись перейшов був за Збруч, але "товариші" посадили його на човен, привезли назад і віддали польській сторожі, яка, очевидно, не дуже його жаліла. "Пам'ятаєш, — сказав він — як колись польські дітваки викрикували за тобою, коли ти провадила українських дітей із садочка на прохід? Тепер вони не наважуються, бо садочок і школа будуть українсько-радянські". Хлопці так і не зробили порядку з ким треба, щось важніше прикувало їхню увагу.

На другий день з'явився в Гусятині бувший польський поліцай Седлецький, що кілька місяців до війни, із течкою, повною документів, одного полудня переїхав ровером за Збруч, де на нього вже чекали. До цього часу він був "спецом" від українських справ, тому не диво, що його поворот до Гусятина задержав кожному віддих у грудях. Два дні по його приході НКВД арештувало кількох мужчин, між ними могого вуйка, і лише завдяки інтервенції українських "пролетарів", його по тижневі звільнили.

Величезна, обведена муром площа коло бувшого шпиталю вщерть заповнилася полоненими і большевики почали переводити їх за Збруч, а там вже поїздами дальше на схід. Між полоненими напевно було багато українців, коли б їх якось пізнати, можна було б допомогти. На нагоду не треба було довго чекати, бо вже першого вечора до великого гурту людей, що зібрались близько моста, хтось із колони полонених крикнув: "Гей, а ця місцевість як називається?" "Гусятин", — відповіло кілька голосів. "Боже мій! Люди добрі, допоможіть, я з Босир!" Село коло Гусятина. За кілька секунд він був уже в гурті. Хтось зірвав з нього військову шапку, хтось накинув на плечі цивільну сорочку, а за той час колона рушила вперед, одного вже врятовано. З другим було дещо гірше, коло нього ішов конвоїр. "Товаришу, почали

НАДІСЛАНІ КНИЖКИ

Згідно з бажанням Української Гельсінської Спілки, її закордонне представництво взяло на себе перевидання документальних праць Українського правозахисного руху та журналів, виданих Пресою службою УГС. На сьогодні перевидано відновлений в Україні в 1987 році громадський літературно-художній та суспільно-політичний журнал "Український вісник" ч. 8, 9, 10, — відповідальний редактор Вячеслав Чорновіл. Це основний друкований орган УГС, який є виразником незалежної передової думки на Україні.

"Експрес — вісник" ч. 1, 8, 9, інформує про перші львівські мітинги та боротьбу із застійною офіційною пресою, яка розгорнула пропагандистську кампанію проти правозахисників та національного відродження нашого народу.

"Кафедра" — науково-популярний та літературно-мистецький журнал, який вперше вийшов в Україні в травні 1988 року. Видання Української Незалежної Творчої Інтелекції за редакцією Михайла Осадчого. Поміщує твори відомих авторів і тих, які не мали можливості публікуватися, перебуваючи весь час під загрозою переслідувань і арештів.

"Основоположні документи Української Гельсінської Спілки" — "Декларація принципів" та "Статутні принципи УГС" були зачитані на мітингу у Львові 7 липня 1988 року. "Звернення Української Гельсінської Групи до української та світової громадськості" від 11 березня 1988 року, — документ, де вперше після відродження Української Гельсінської Групи сформульовано основні положення та

напрямні її діяльності, права та обов'язки членів і керівних органів, що передувало формуванню Української Гельсінської Спілки на базі Української Гельсінської Групи.

Збірка поезій Ярослава Лесіва "Мить". Ярослав Лесів арештований в листопаді 1979 року за участь в правозахисному русі. Він був одним із перших, на кому успішно випробувано метод фальшивого кримінального звинувачення за "зберігання наркотиків", підкинутих йому під час обстеження в поліклініці. Засудили його до двох років позбавлення волі, в травні 1981 року за тим самим звинуваченням засудили вдруге на п'ять років ув'язнення.

"Відкритий лист Юрія Бадзя" — тези праці "Право жити", за що в 1979 році засудили його до 12 років табору і заслання. Це вдумлива аналіза про залежний стан України в складі СРСР, висловлена в незвичайно вишуканому за змістом і формою викладі. Видано українською та французькою мовами.

Стенограма суду над Г. Алтуняном "Суд історії".

Опубліковані документи і всі видані дотепер матеріали Української Гельсінської Спілки допоможуть зорієнтуватися широким колам громадськості в розмаїтих і складних процесах, що відбуваються на Україні.

Бажаючи придбати ці видання можуть звертатись на адресу:

**EXTERNAL REPRESENTATION OF
THE UKRAINIAN HELSINKI GROUP
P.O. Box 770, Cooper Station
New York, N.Y. 10003**

Докінчення: ЗГАДУЮЧИ...

просити дівчата, — оцей хлопець то наш свояк, українєць, він тут недалеко живе". Конвоїр оглянувся на боки і переконавшись, що нема другого, пхнув положеного просто між дівчат. "Ну, іди ти к "чорту", — а сам пішов даліше. Того вечора це повторилося кілька разів. На другий день хлопці нагородані і переродягнені пішли до своїх сіл, а вістка про їх звільнення блискавкою облетіла всі довколишні села. До Гусятини посунули всі, хто мав сина чи чоловіка у польським війську. Стояли бідні жінки вздовж дороги в надії, що побачать десь там в колонах своїх голодних і спрагнених рідних. Багато з них таки вдалося вирвати на волю.

Одного дня появилася на гостинці особлива колона. В цивільній одежі, військовим порядком, з піснею на устах перемарширувала Гусятин частина чеського легіону (так вони себе називали). Тому, що вечоріло, їм дозволено затаборувати на великій леваді коло моста, вони мали своїх старшин і свою команду. Боже, якими здивованими і заздрісними очима дивились на них конвоїри, на їхню одежу, шкіряні куртки, прекрасні черевики, мішки до спання, ну і го-

динники. На другий день рано їм дозволено піти між цивільне населення купити їжу, бо чим могла Червона армія нагодувати чехів? Сушеними оселедцями, які сама споживала? Цехова вулиця прийняла чехів тепло. Бідні, збаламучені чехи, цікаво, як будете виглядати від сьогодні за рік?

В міжчасі відкрилася школа, появился новий директор, "товариш" Тимченко, що не встиг замінити військового однострою на цивільне (якого певно не мав), багато нових учителів, а з усіх сторін зникли хрести. Відкрилося багато нових установ і всюди треба було людей до праці, правда, лише на підрядні посади, бо головні місця заняли прибулі зі сходу. НКВД також почало свою працю, за такий короткий час уже встигло викликати на переслухання активних хлопців, а до одного з них капітан Привалов сказав: "Го, го, у вас тут роботи на 20 літ".

Багатьох з нас заставили переводити перепис населення, ми пригтовлялись до великої події "вільних виборів". Вибрані нами депутати мали "одноголосно" проголосувати за прилучення Західної України до Східної. Починалося "нове життя"

ПАМ'ЯТІ ГАЛИНИ КОВАЛЕНКО-ПЛУЖНИК

З українських пересилань Радіо-Свобода

Сл.п. Галина Коваленко-Плужник
Halyna Kovalenko-Pluzhnyk

4-го серпня в Нью-Йорку померла на 92-му році життя Галина Автономівна Плужник, уроджена Коваленко, дружина видатного українського поета Євгена Плужника, який помер в ув'язненні на Соловках у 1936 році.

Галина Автономівна Коваленко народилася 1898 року в селі Шилівка на Полтавщині в родині священика. Училася в Київському університеті, пізніше перетвореному на Київський Інститут Народної Освіти, історичний факультет, якого вона закінчила 1921 року. Ще живуть у Нью-Йорку старі могікани, які пригадують у 20-тих роках у Києві гарненьку чорнооку дівчину, яка багато читала, була на літературних вечорах.

Галина Коваленко вчилася також у Музично-Драматичному Інституті імені Лисенка, де познайомилася з поетом Євгеном Плужником, з яким у жовт-

ні 1923 року одружилася. Між ними була велика любов, поет присвятив Галині ряд поезій. Недавно видана в Києві збірка поезій Плужника починається з уперше опублікованого вірша, написаного влітку 23-ого року, коли поет ще не був певним, що одружиться з Галиною Коваленко:

*Я, вас, Галя, згадував сьогодні,
Хотілося мені вас побачити,
Все здавалося, що ви самотні
І десь далеко плачете.*

*Смішно це, але мені так хочеться
Про якесь майбутнє з вами балакати,
Дивитися, як день квітневий точиться,
А може, й плакати.*

Наступний вірш у тій же збірці Плужникових поезій теж присвячений Галині:

*Сентиментальний тихий полонез, —
І раптом вся приникла до роялю...
Не треба сліз, моя далека Галя!
Усе загойтється, забудеться, минеться,
І я піду — життям ця необхідність
зветься.*

*Піду в далекі тихі хутори...
Чи ви згадаєте мене у Відні?
Ніхто, ніхто мені не говори,
Що єсть серця якісь близькі і рідні!*

У статті "Все, чим душа боліла", що є передмовою до книжки поезій Плужника, виданій минулого року в Києві, Леонід Череватенко пише про те, як Галина Автономівна сприяла виданню першої збірки поезій Плужника, що вийшла через місяць після їхнього одруження.

Письменниця Докія Гуменна, яка живе в Нью-Йорку, пригадує, що зустрічала подружжя Плужників у Києві на літературних вечорах та дискусіях. Сказала: "Чудова пара була — обоє гарні! Як поет, він був на висоті — серед найкращих тогочасних поетів".

Життя Плужників затьмарювалося хворобою Євгена Павловича, який мав туберкульоз, часом виїздив на лікування до санаторіїв. Звідти писав листи-поезії до дружини, деякі вона зберігала до смерті.

Наприкінці 20-тих років почалося придушування українського відродження. Плужник мав труднощі з друкуванням своїх поезій. Заробляв перекладами з російської мови на українську, йому допомагала дружина.

На початку 30-тих років почалися масові арешти українських письменників. Нині на Україні про це докладно пишуть і говорять, про долю Плужника також. Історію його арешту, слідства і перебування та смерті на засланні описав і Череватенко у згаданій передмові до збірки поезій Плужника.

Про обставини арешту Плужника в ніч з 4-го на 5-те грудня 1934 року в Києві пише Галина Автономівна у своїх спогадах, опублікованих у двох останніх номерах журналу "Сучасність". Вона згадує, що на початку грудня в Києві, Харкові та інших містах України було заарештовано 35 українських письменників, усіх привезли до Києва. Носячи чоловікові передачі, Галина Автономівна зустрічалася з друзями багатьох письменників. 15 січня 35 року в газетах було оголошено список в'язнів, розстріляних на Україні в так звані кіровські дні. Серед них були приятелі Плужників: письменники Фальківський і Косинка та кілька добрих знайомих.

Перше побачення з чоловіком, що тривало 15 хвилин, Галина Автономівна мала 25 березня, тобто через три з половиною місяці після арешту, у "Спогадах" вона пише, що хворий Плужник виглядав жахливо. 28 березня відбувся закритий суд. Плужника засудили до десяти років ув'язнення в далеких таборах. Знову дозволили побачення — 10 хвилин.

Галина Автономівна носила передачі — передавала теплі речі. Грошей у неї не було, але помагали знайомі. Хтось подарував чоботи. Були такі що приносили гроші, казали: "Це мій борг Євгенові Павловичу, я раніше не міг повернути". Хтось передав їй великий пакунок з коштовними наїдками. Галина Автономівна потім довідалася, що це був подарунок від Максима Рильського. Пізніше він допомагав їй — давав роботу для передруку.

Останнє побачення з Євгеном Плужником Галина Автономівна мала — 30 квітня 1935 року. Потім у неї приймали тільки передачі, побачень більше не давали. 12 липня передачі не прийняли, сказали, що Плужника уже вивезли, а куди і коли, — не сказали. 14 липня прийшов від Плужника останній лист із в'язниці, який починався словами: "Перед від'їздом своїм шлю тобі найкращі свої побажання сил і бадьорості, щоб знову побачилися ми з тобою, щоб могла ти діждатися часу, коли ми знову будемо вкупі!"

На цьому надруковані в "Сучасності" спогади Галини Автономівни про Плужника кінчаються. Не минуло й року — 2 лютого 1936 року Плужник помер на Соловках.

Під час війни Галина Автономівна виїхала на Захід. З собою взяла листи Плужника, його неопублі-

ковані поезії. В 1943 році у Львові вийшла заміж за українського видавця Антона Білоуса. Після війни подружжя Білоусів жило в Західній Німеччині, згодом переїхали до Америки, оселилися в Нью-Йорку. Білоус став спільником видавництва "Книгоспілка", найбільше досягнення якого було — перевидання 12-томника творів Лесі Українки. 1955 року Білоус помер.

Галина Автономівна брала активну участь у житті української громади в Нью-Йорку. Бувала на вечорах Українського Літературно-Мистецького Клубу, на конференціях Української Вільної Академії Наук. Часом виступала зі спогадами: в Академії говорила про переслідування українських письменників у 1934 році. На літературному вечорі, що його в 1979 році влаштувало Об'єднання українських письменників "Слово" для вшанування 80-ліття Бориса Антоненка-Давидовича, Галина Автономівна виступила як його особистий друг. Згадала, що коли в Києві вийшла друком повість Антоненка-Давидовича "Смерть", то даруючи її Плужникові, він написав: "Всі ми вмеремо, а Україна буде жити".

Останні роки Галина Автономівна хворіла. Два роки тому упала і зламала стегно, відтоді майже не виходила з дому. Щодня до неї на кілька годин приходила помічниця (звичайно в Америці соціальна служба забезпечує хворих літніх людей допомогою).

Галина Автономівна багато читала, цікавилася життям на Україні, друзі постачали їй нові видання. Дуже тішилася, що нині на Україні читають і цінять поезії Плужника. Великою радістю було для неї, що в минулому році в Києві вийшла книга поезій Євгена Плужника. Їй надіслали з України кілька примірників цієї книжки, і вона дарувала її своїм друзям. Шкодувала що не може обдарувати всіх.

Її відвідав літературознавець із Києва, Микола Жулинський і розповів про вечір, присвячений Плужникові. Вона була щаслива почути про те, як молодь любить поезії Плужника, як швидко розкупили принесені на вечір книжки його поезій.

Останній місяць стан здоров'я Галини Автономівни різко погіршав. Крім постійної помічниці, приходили чергувати коло хворої друзі і сестриці — члени православного сестрицтва при Свято-Троїцькій українській православній церкві в Нью-Йорку, часто лишалися ночувати.

Почалося запалення легень, і 4 серпня Галина Автономівна померла. 7 серпня її поховали на Українському православному цвинтарі у Бавнд-Бруку, штат Нью-Джерсі.

РІК 1989 — РІК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ПРИВАТНИЙ ПОРТРЕТ МОГО ЧОЛОВІКА

Валерій Гнатенко. 1980 р.
Valeriy Hnatenko – 1980.

В Українському Музеї в Нью Йорку відкривається виставка творів Валерія Гнатенка, мистця з України, життя якого обірвалось у 40 років.

У своєму спогаді про товариша і брата за фахом Володимир Лобода згадує: "Тяжко братися за перо і писати про долю, яка вже відійшла від нас, про долю художника, життя якого так передчасно обірвалося. Передчасна смерть завжди трагічна, а смерть художника з його дуже ранимим, тонким і неспокійним відчуттям часу, його буття, то особливо трагічна. Трагічна втратою для оточуючих і суспільства. Але так сталося, що пішов з життя художник дуже тихо, абсолютно без жодних реакцій суспільства, а тільки негоєною раною для близьких. Навіть смерть для суспільства замало, воно байдуже..."

Тяжко братися за перо і писати про свого чоловіка. Про своїх завжди важче, від них за життя більше вимагаєш, а після смерті довго не можна прийти до тями, бо так пекучо усвідомлюєш значимість втрати. Я втратила не лише чоловіка і батька дитини, але й близького приятеля.

Познайомились ми з Валерієм у 1967 році в поїз-

ді Львів-Одеса. Він вчився тоді в Одеському художньому училищі ім. Грекова і був з друзями на літній практиці.

В купе вагону мова, як завжди на Україні ведеться, велась про українську мову:

— Чого це сучасні дівчата, та ще й модно вбрані, балакають по українськи? —

Валерій зразу ж став на мій захист.

Родом Валерій Гнатенко з Басарабії. Народився в місті Рені на Дунаї. Українські поселення в Басарабії пішли з козаків-біженців з часів кріпаччини у XVIII ст. Перебуваючи понад два століття на еміграції, українці зберегли мову і національні традиції. На вільних буджацьких степах і формувався гордий характер Валерія з замилюванням у рідний край, у природу. Швидкий, рухливий, спостережливий, працьовитий, ліричний, з тонким чуттям краси та гумору. Вроджений дар творити і відчуття прекрасного привело Валерія до малярства. Малює з дитячих років, поєднуючи свою долю з мистецтвом. Ще в Білгород-Дністровську, куди переїхали його батьки, вчиться в Дитячій художній школі у мистця Довжича, кольориста і майстра малих форм. Відтак у 1964 році поступає до Одеського художнього училища ім. Грекова.

Атмосфера 60-их років по всій країні будила надії. Особливо це відчувалося у мистецьких закладах. Дух національного відродження значною мірою заторкнув Одесу і її творчу молодь, яка почала усвідомлювати свою приналежність до землі, на якій вона живе. Молоді спеціалісти, закінчивши Ленінградську Академію Мистецтва, повернули до Одеси, були сповнені творчих задумів і передавали їх студентам. Вони поміняли саму методу викладання, тобто працювали разом зі студентами, організували поїздки в мистецькі заклади країни та на всі варті уваги виставки до Москви й Ленінграду, щоб бути зорієнтованими в найповажніших мистецьких подіях, і також мати змогу оглядати колекції західного мистецтва.

Одеська школа малярства, базована на академічному малюнку, вивченні анатомії тіла людини натурним зарисовкам дала основу і базу для продовження творчості. Не раз Валерій згадував і зауважував, "щоб експериментувати, треба досконало знати натуру".

З раннього періоду творчості Валерія збереглося декілька пейзажів, натюрмортів, академічні рисунки натури та серія лінійних зарисовок. Вони дають уяву про стиль і методи викладання та про професійний рівень студента.

В 1970 р. Валерій і я одружились. Він переїхав

до Львова і поступив до Львівського інституту прикладного та декоративного мистецтва. Творчий напрям у Львові був менш зорієнтований на натуралізм, а більше на пошуки різних стилістичних напрямків. І це зразу ж відбилось у творчості Валерія. Він інтенсивно почав експериментувати. Про це свідчать його праці початку 70-их років. Акварель "Львівський дощ" (1970 р.), де він створює кольористичний калейдоскоп Львівської вулиці з людьми і парасолями, "Акт" (1971 р.), де він шукає сполучення еліптичних форм, ілюстрацій до роману П. Наніва "Тричі продана" (1971 р.), де він застосовує вигнуті форми із сполученням еліптичних ліній.

На виставці представлено значну частину його праць, які віддзеркалюють і особистий пошук мистця і дають певну уяву про мистецькі напрями Львівської школи малярства.

Львівську школу малярства після війни очолив Р.Ю. Сельський. Закінчивши Краківську Академію мистецтва, перебував деякий час у Парижі. Був одним з організаторів мистецького товариства "Art". До Львова він привіз розуміння західних течій в малярстві і високу культуру ставлення до принципів мистецтва. Творча молодь післявоєнного Львова вдячна своєму вчителю за мистецьке становлення.

Чи в рисунках, чи в композиціях, чи в олійних полотнах Валерієві в цей час властивий пошук. Та й не дивно. Йому тоді було 23 роки.

Особливо багатозначною працею є "Автопортрет з уяви" (1973 р.). Валерій зображує себе абстрактно. Постаць його сидить, дивиться на глядача. Кількома лініями, виконаними тушшю, він передає характер своєї зовнішньої подібності і емо-

Валерій Гнатенко. Автопортрет. 1972, папір, пастель.
Valeriy Hnatenko. Self-portret, 1972, pastel on paper.

Валерій Гнатенко. Дахи в Дорі.
1982 р. Полотно, олія.

Valeriy Hnatenko. Roofs in Dora,
1982, oil on canvas.

ційний стан. Я колись назвала цю роботу "Виєш, як білуґа".

В цей час Валерій виконує серію автопортретів пастеллю, аквареллю і олівцем. Це зумовлено тим, що на цей час не було іншої натури, а вірніше, мабуть, самотності. Бо в 1972 р., як у багатьох на Україні, в нашій родині проведено обшук у справі бельгійського підданого Ярослава Добоша. Мене звинувачують в антирадянській пропаганді. Валерій хворий, на обстеженні в лікарні, грудна дитина. Півроку виснажливих допитів у КДБ. На праці влаштовують загальні профспілкові збори, рішенням яких Валерія хочуть викинути з комсомолу, з праці та з інституту. Обіцяють залишити скрізь і навіть дати можливість лікуватись, але за "невелику плату" — треба зректися дружини та осудити друзів. Багатьох співробітників вразила цинічність пропозиції. Та й безкомпромісовий виступ Валерія на зборах прихилив до нього частину працівників. Захистили, що могли. Захистили право на працю, захистили право батька бути годувальником немовляти. Права на продовження освіти Валерія позбавили, хоч він був одним з кращих студентів інституту. В ці роки, коли багато близьких знайомих переходить на інший бік вулиці, щоб уникнути обов'язку вітатись (ану ж їх завтра покличуть до КДБ!), Валерій знаходить у собі сили творити.

Валерій Гнатенко. Із серії "Пейзажі з Либохори". 1984 р. Папір, вугілля.
Valeriy Hnatenko. From the series "Landscapes of Lybokhora", 1984, charcoal on paper.

Цілком слушно підреслив у своїй вступній статті до каталогу мистецтвознавець Ярослав Лешко, що в "Автопортреті з піднятими руками" "мистець підкреслює своє відчуження від громади, яка його переслідувала..."

В 70-тих роках він створює серію портретів, в яких відображує різні людські характери. До портрету Валерій ставиться винятково поважно. Спочатку добре вивчав натуру, а потім лише брався за пензель.

Його твір "Портрет професора Туркевича" (пастель, 1972 р.) є тому яскравим підтвердженням. Він спостерігав професора за працею. І так малював. Обидва працювали і обмінювались думками. Ніхто не позував, ніхто прискіпливо не дивився на натуру. Характер і інтелект цієї людини, надзвичайно емоційної, навіть експресивної і дали певні задачі, які художник з успіхом розв'язує, керуючись стилістичними засобами малярства.

Валерій Гнатенко. Портрет чоловіка. 1971 р. Папір, темпера.
Valeriy Hnatenko. Portrait of a Man, 1971, tempera on paper.

Як пише у своєму спогаді про художника Олександра Магінська Слободюк: "Тільки тепер виразно усвідомлюю, що слухати, ніби музикою, розважати себе під час праці, було далеко не єдиною метою..." "Валерія цікавив внутрішній світ людини, її праці та страждання, а не зовнішня подібність. Як результат образи витончені, психологічно вмотивовані, що не завжди потішало портретованих."

В "Портреті батька" (акварель, 1978 р.) чітко, без прикрас проаналізовано характер. Пригадую, що, закінчивши цей портрет, батько залишився вельми невдоволений своїм образом у виконанні сина.

В галерії жіночих портретів Валерій, як зазначив Я. Лешко, вводить руки. Руки, як акцент, що передає і додає характер людини. Він дуже уважно придивлявся до рук і завжди казав "намалювати руки — чи це не найважче у портретах."

"Портрет Люди Дашкевич" (1972 р.) Людмила однією рукою підпирає частину свого обличчя і цим жестом вона підкреслює свою рису характеру вміти співпереживати чуже горе, чужі біди, вникнути в стан інших.

В творчому доробкові Валерія Гнатенка пейзаж займає провідне місце. Серії пейзажів з рідної Басарабії, карпатські та львівські мотиви. У цих творах виплеснувся весь синтез того, що дано йому було Богом, долею, одеським художнім училищем, а також Львовом з його активною атмосферою художніх пошуків. Знайомий з новими течіями західного мистецтва і вітчизняного, він не ставить перед собою задачі бути в авангарді якоїсь течії. Ні, він вибирає культуру ставлення до кольору, до природи, відтворює в пейзажах характер місцевості, в деяких таких, як "Вершник" (1973 р.) символізує прагнення до світла, до сонця, до свободи. На передньому плані зображено пейзаж поля, лінію горизонту перетинають силуети дерев, а на горизонті вершник на червоному коні, що мчить до такого вимріяного світла сонця, яке заходить... Сонце Валерій сприймав як символ життя, радості, свободи...

Деякі його пейзажі носять імпресіоністичний характер "Село Дора" (1977 р.), інші більш експресивний "Басарабські солонці" (1981 р.). В своєму есею про творчість Валерія Гнатенка Ярослав Лешко аналізує цей твір:

"Не зважаючи на "обмежені можливості" краєвиду рівнини, мистець уміло komponує твір і доводить його до максимальних експресивних можливостей. На відміну від "Чорних дахів", які ми спостерігаємо з висоти, тут наш погляд на рівнині. Але ми входимо в цей пейзаж раптово з допомогою пластично зігнутої лінії жовто-зеленої трави з правого боку, яка підкреслює бурхливість і вводить нас швидко і емоційно у сприйняття цього твору..."

Різні стилістичні підходи до природи, які можна спостерегти у творчості Валерія Гнатенка, є свідченням того, що для нього основним є не пошук стилю, а єдність уяви.

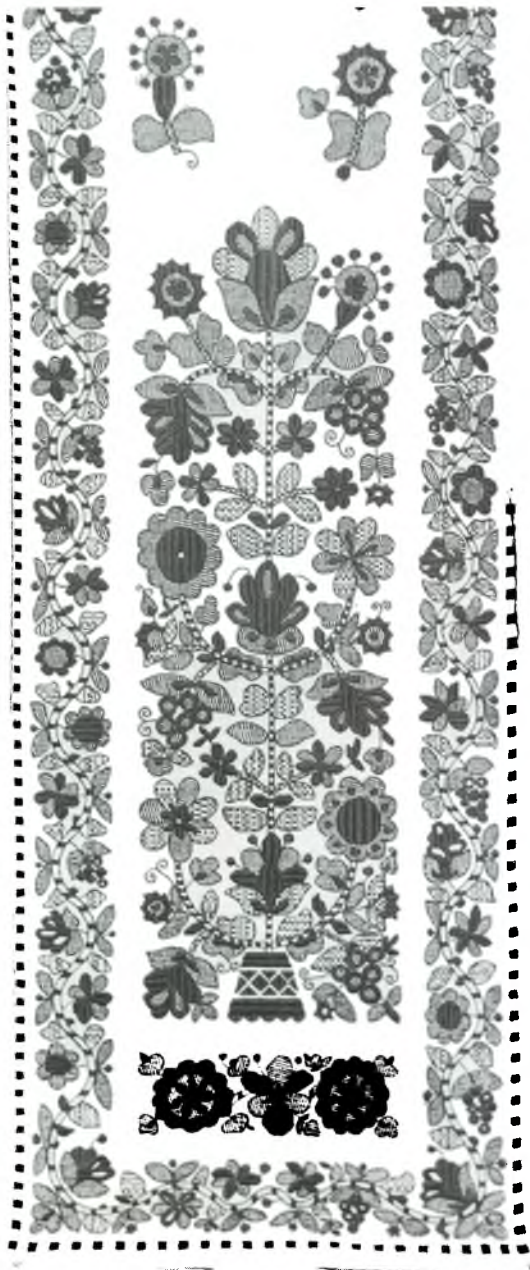
Останні його твори, привезені з села Либохора,

Валерій Гнатенко. Портрет Алли. 1978 р. Папір, акварель. Valeriy Hnatenko. Portrait of Alla, 1978, watercolor on paper.

що на Бойківщині, вражають, як і кольористичною культурою так і композиційною будовою. Ці твори завершують творчість молодого мистця, доля якого так трагічно закінчилась.

Любов Валерія до натюрмортів має подвійний характер: нагоду власноручно сформувати натуру, відповідно до творчого замислу і настрою, а по друге... хвороба — вийти на пленер неможливо і він творив собі натуру сам, що було першим етапом його творчості. Кохався в склі, в прив'ялих квітах, в кераміці — щедро давав волю своїм естетичним уподобанням. Його натюрмоти надзвичайно вишукані в кольорі, опрацьовані в деталях, свіжі і життєрадісні. Валерій завжди захоплювався народним мистецтвом, його лініями, його кольоритом, формою. І це

*Валерій Гнатенко. Рушник вишитий за полтавськими мотивами. Полотно, галт.
Valeriy Hnatenko. "Rushnyk" embroidered after Poltava region design. Satinstich on linen. 1980-86.*

значною мірою відбилось і у його творчості. Намалювавши натюрморт, на якому зображено карафку, склянку та вазу з вербовою гілкою, надзвичайно експресивний, він запитав мене: "Що тобі це нагадує?"

— Новаківського, — відповіла я.

— А ближче?

Я тоді вишивала сорочку за яворівськими мотивами.

— Так, це кольори і характер Яворівщини.

Прикутий до ліжка недугою, Валерій не міг просто лежати і попросив мене купити тканину, щоб вишити на ній щось "монументальне". Та не докінчив. Це рушник за полтавськими мотивами, який також буде експонуватись на посмертній виставці в Музеї Нью-Йорку.

Півтора роки тому, після смерті чоловіка, я привезла значну частину його творів до Америки на огляд і оцінку вимогливої публіки нью-йоркчан.

СВІТЛАНА ЖИЛІНСЬКА

ШАРЛЬ АЗНАВУР

шансоньє іронічний і стомлений
очі заплющив
і тихо пальці поклав на клавіші
парувала кава на столиках
в повітрі дим цигарковий плавився
в кутку художник бородатий
протягував якийсь напій пекельний
а голос хрипливатий кружляв
як кружляє осінні листя
а потім встеляє землю
кіт худий рудою примарою
никав між столиками
а над усім —
меланхолія... меланхолія...

З журналу "Євшан Зілля" — Україна

СТ. ЛЮДКЕВИЧ

Старовинна пісня

Білі тіні — оксамитово. В тумані.
Білі крила. Між деревами — світає,
на алеях — вогні, вогні зелені.
Понищено місяць,
розкришено місяць,
розсипано — по алеях.
Хризантеми упали. Зорі.
Пелюстки — алябастрові.
Переливами — зливою звуки.
І безживно опали руки...

ЛИСТ ДО СИНА

с. Матросова,
25.4.79 р.

...Розповім тобі своє дитинство, яке було так недавно здається. Пам'ятаю, як у Рахнівці, де я лишився з бабунею (тато і мама поїхали на Донбас), я проказував за нею "Отче наш, іже еси на небесах". Два слова каже вона — я повторюю. Пам'ятаю, як талапався я у ставку (мені було рік-два). Пам'ятаю, як лежав у колосці (а мама ще робила на полі, в колгоспі, отже, мені було менше року), а нікого нема. Колоска висить на гакові, вбитому до сволюка 1951 року, їздивши до Рахнівки, я ще бачив той кілочок; тепер на жаль, хати вже нема; на її місці вибудував твій дядько Микола нову хату, де й я працював (1959 р.); я мокрий, певне, ревів — і докучило. Нудно лежати, то я граюся своїми вухами — мну їх у долоньках. Пам'ятаю, як ходив до ясел у Рахнівці (ще мама жила в селі) — і там виціловував усіх шмаркатих діток, бо любив їх усіх. Пам'ятаю, як мене був налякав чужий собака — знахарка "вилвала переляк", водячи білим яйцем довкола голівки моєї і проказуючи: Собака-собака-собака, кінь-кінь-кінь, віця-віця-віця. Допомогло, хоч у дитинстві я трохи заїкався навіть у школі.

Пам'ятаю, як мене 1940 р. тато віз на Донбас — разом із Марусею. Досі пам'ятаю, як пахло в вагоні — той запах недавно (уже тут) упізнав і зрадів: Так пахло в вагоні. Пам'ятаю, як сміялися жінки донецького бараку, що я хвалився, ходячи в довгій сорочечці: "цю сорочечку мені бабуня пошила, з кишенькою" — казав я, а їм було чогось відрадно.

Пам'ятаю гуньку — коричневу свитку, яку я носив — тоді чи пізніше, вже школяриком.

Пам'ятаю початок війни — як відступали наші. Сусід-татарин зарівав лошака — гарного, молоденького — на моїх очах перерівав горло. Я плакав так було шкода. А вже як він, сусід, хотів мене нагодувати м'ясом тим (смерділо на весь коридор!) — я реєма ревів, аби не присилував до такого гріха: їсти гарного лошака.

Пам'ятаю кролів, що їх ми тримали в час війни. Чомусь поздихали — ще сліпі. Трупики лежали в болоті — ой, як мені було сумно! Тоді я не хотів жити — так було гірко й скрушно за кролями!

Пам'ятаю, як 1944 р., ми садили кукурудзу на полі, викопуючи полин по цілині. Я накидав зерна в ямки, а мама і брат Іван копали. Пам'ятаю, як тато... повернувся з роботи в Рахнівці — це було 1939 р. — а я з гори на долину (геть крута гора!) біг йому назустріч — аби власти в його долоні, а він мене піднесе над собою.

Пам'ятаю, як поранило брата Івана. Як він лежав — з відбитою ніжкою лівою і вирваною осколком лівою щічкою. Слав наче, коли ми з мамою знайшли його. "Це на мене зорі з неба посипались"

В ніч з 3-го на 4-те вересня 1985 року помер у лагері Василь Стус! На 4-те вересня цього року було призначене перевезення його тіла з табірнього цвинтаря на Уралі до Києва, але в останній хвилині власті відмовились під приводом "епідеміологічної ситуації".

Згадуючи Василя Стуса, великого поета й велику людину, містимо його листи до сина.

промовив він, коли мама, не зронивши сльози (бо затерпло серце їй), розбудила його і приклала ніжку, наче б ніжка ще могла прирости. Більше він не приходив до пам'яті.

Я прийшов додому сам — де була Маруся. Ой, як я не хотів їй казати про біду! А коли ми видерлися з нею на вікно (можже, виглядаючи батьків), я набрався сміливості і переповів їй, що сталося з Іваном. Плакали обоє, а через кілька годин Іван, йому було 15 років, ...помер. Пам'ятаю, як мене підвели на цвинтарі до тіла востаннє поцілувати. А я бачив лише родимку на правій щічці і не хотів, геть-геть не хотів — ні цілувати, ні прощатися — з Іваном і його родимкою.

Коли мені було 9 літ, ми будували хату, і помирав тато — з голоду спухлий. А ми пхали тачку, місили глину, робили саман, виводили стіни. Голодний я був, як пес. Пам'ятаю коржі зі жмиху, які пекла мама, а мені від них геть боліла голова. То був мій 3-4 клас. Тоді, на тій біді, я став добре вчу-

тися. Вже 4 клас кінчив на відмінно — і до кінця школи мав похвальні грамоти, де в овалах були портрети Леніна і Сталіна.

Усе дитинство моє було з тачкою. То везли картоплю з поля, то з мішком я ходив на городи — рвав траву — чи то для корови, чи то для кози, то возив вугілля збиравши на териконі. Тяжко — жили мало не лопали. А мусиш пхати тачку. Пам'ятаю як плакала мама, бо в неї була одна подерта — латана-перелатана сорочка, а ми з Марусею ходили бозна у чому.

Пам'ятаю, як у 1946-47 рр. пас чужу корову — за це мене годували. Я знав, що мама голодна — і не міг їсти сам, просив миску додому, аби поїсти з мамою разом. Колись поніс миску, а мама стала сварити мене дуже тяжко, плакала, казала, аби я так не робив більше. Бо їй дуже хотілося їсти — і дивитися на їжу їй було тяжко. А мені ложка не лізла до рота. Пам'ятаю, як першого костюмчика мені мама пошила сама — десь у четвертому класі. І я дуже пишався ним — із чорного полотна.

Пам'ятаю, що перші штаненята — з поворозкою через одне плече — мені пошили десь у чотири роки. А мені так хотілося мати паска, аби підперезуватися.

Першого сукняного костюма мені пошили в 9-10 класі.

Пам'ятаю, як 1951 р. я їздив у село, до бабуні. Збирає колосся — по стерні. За мною гнався об'їждчик — я втікав, але він — верхи на коні (безтарка з парокінню) — наздогнав мене, став видирати торбинку, а я кусав його за його гідкі червоні руки. І таку злість мав, що одібрав торбу. А другого дня стерню зорали.

Пам'ятаю, що перші книжки, які я бачив, це історія давнього світу (кольорові карти, кольорові малюнки з життя єгиптян, греків, римлян). А першу книжку, яку я прочитав, це "Кленові листки" (так, здається, звалась) Василя Стефаника. Це я взяв у бібліотеці — першу в житті книжку!

Пам'ятаю, як у 4 класі читав "Мать" М. Горького — і радіє, який славний Павло Власов. Пам'ятаю, як тоді ж читав М. Островського "Как закалялась сталь" і "Рожденіє бурей". Остання пахла дуже нафтаїном. Її дала мені дівчинка, з якою мене посадили за одну парту (кілька днів вона ревіла пхенькала).

І десь тоді я вирішив, що й сам буду такий — як Павка Корчагін, як Павло Власов, аби жилися краще. І ще хотів — тяжко вчитися, бо жити — тяжко. Мамі — тяжко, татові — тяжко. То й мені має бути тяжко — аж доти, поки й татові, й мамі не стане легше, аж доки всім людям на світі не стане легше жити.

А коли я прочитав "Мартіна Ідена" Джексона Лондона (це десь у 5, 6 класі) — світ мені перевернувся. Як мучилася людина, а змогла перевершити всіх, хто купався в молоці! І все — тяжким трудом (трудом, сину, наголос на "у"). І все — солоним кри-

вавим потом. Пам'ятаю, як зробив першого приймача — сам! Дроту не вистачило — і я слухав навушники на морозі, в холодному сараї, вбравши на себе все, що міг. І той детекторний приймач веселив мою душу. Чомусь запам'яталося надовго, як Б. Гмиря співав такої пісні:

Сбейте оковы, дайте мне волю —
Я научу вас свободу любить.

Було багато інших пісень, але вони пішли за водою, як солома чи тріски. А ця — запам'яталася. Десь у 4-6 класі я майже весь "Кобзар" знав напам'ять.

А ще — коли я з мамою сапав картоплю чи ламав молоді качани кукурудзи чи вилущував стиглу квасолю (таж яка гарна — з цяточками голубими, синіми!) — мама завше співала. Тихо але гарно. Над моєю коліскою мама співала колісковою на слова Шевченка:

Сину мій, сину, не клени батька, а пом'яни.

Мене ж прокляту, я твоя мати, — мене клени.
Коли мама пізніше наспівувала ці тужливі слова, мої очі закипали сльозою. Чому "не клени батька"? Чому мати проклята? Збагнути не міг. А сльози бігли з очей — і я ховав їх, бо встидався сліз. І ще:

Ой, люлі-люлі, моя дитино,
вдень і вночі
іди ти, сину, на Україну,
нас кленучи.

І — так само сумно: хіба я не на Україні? Куди ж мене до неї йти? Чому "нас кленучи" (мама вимовляла "насклінучі", я — геть малий — ділює так: на склін учі — і не розумів: потім зрозумів, що це "нас кленучи").

І вже я був у 8-9 класі. І вже мріяв про геолого-розвідку, бо мав мандрами. Любив мандрувати, любив самоту, любив дивитися, як заходить сонце, як розкажує ліс свою ветху казку, як грає сонце на воді, любив, сівши на козу (це з залізного і рубого пруття такі санки).

За дужку "С" ми й трималися обома руками, коли розганялися на кризі, а, розігнавшись, стриба-ли на пруття "А" і "В" ногами — і їхали по кризі, нестися річкою — проти вітру, проти снігу, проти теміні, проти невіді.

Музикою я мав. У 7 класі за "похвальну грамоту" тато купив мені гітару. Я спочатку навчився грати "Взяв би я бандуру", потім кілька старих романсів, маршів. Але все було не те, і тоді я брав гітару — і грав — на одній струні — своїй. Все, що я чув, за чим тужив, чого прагнув усе вигравав. І забувався геть. Так міг програти 2-3 години — і не чезти, коли збіг час. Це було й пізніше, вже в інституті. пам'ятаю, як уперше пішов до філармонії. Пам'ятаю, цикл лекцій про Бетговена — всі 9 симфоній і чимало концертів. А які пречудові його сонати. І яка це була людина. Все життя в горі, в нещасті, в муці і він один проти цілого світу — перемагає! Тобто, не поступається напасникам, а йде напролам: або світ прийме таким мене, як я є, як мене народила мати або вб'є, знищить мене. Але

я — не поступлюся! І з кожної миті своєї, з кожного почуття й думки своєї зроблю свій портрет, тобто, портрет цілого світу: хай знає цей світ, що душив, гнув мене, що я вижив, зберігся, доніс до людей усе, що хотів. А що хотів донести? Що люди мають жити, як янголи: з любов'ю одне до одного, з почуттям, що всі люди — брати, рівні, чесні, богоподібні, всесильні, незламні, кришталеві. Світ — це таночок усіх людей, що взялися за руки, і чуються братами, просвітленими душами, що ширяють межі небом і землею — як степові жайворонки, співом славляючи сонце і дощ, і сніг, і бурю, і річку і дерева і птаство і метеликів і тигрів і бедриків (сонечка!) і вовків. Бо все — живе і хоче жити. Тож хай живе усе, що росте, цвіте, пасеться, розриває зубами, кігтями. А ми, брати — люди, посеред квітів, птаства, і звірини, і дерев. Усе, що ми зробимо доброго, піднесе небо ще вище, від нашої доброти м'яси стануть біліші, а небо — голубіше, а сонце — ясніше.

Пишу оце до тебе, а водночас слухаю "Реквієм" Моцарта — дуже люблю його! Це — на рівні могутнього, мужнього Бетговена. Хоч узагалі не надто люблю солодку музику багатьох інших творів Моцарта.

І Бетговен перевернув мені душу — за час того прослухання (це було десь 4-6 місяців, бо концерти філармонічні не кожного ж дня!). Як я шкодував, що через бідність моїх батьків не можна просити їх, аби купили мені скрипку чи фортепіано. Яке там фортепіано, коли мама чи не щомісяця сушила собі голову: і до кого б піти позичити кілька карбованців, аби протягнути до зарплатні татові, якої ніяк не вистачало.

Як тільки міг, я допомагав батькам — під час канікул "відпочивав" на залізниці, де міняв шпалы, рейки, бив "костилі", вантажив ринь (щербін). Нароблявся — мало не падав. А проте 400-500 карб. старими грішми до татових 600-700 щось і важило, все якось допомага.

І от: був 9 клас і мені подобалася дуже одна дівчинка. І здавалось тоді, що це живий янгол. І я радів, що бачу янгола поруч себе — і хотів бути схожий до нього (так у 5 класі мені за янгола був хлопчик, якого я дуже любив). І я захотів бути гідним цього янгола, тобто, вести таке ж янгольське життя. І я став більше читати. І якось я натрапив на Франка, його поему "Мойсей". Це прекрасна поема. Як і вся історія з Мойсеем — прекрасна. Довго-довго народ Мойсея живе у єгипетській неволі. А він, син заможного, здається батька, купався в молоці при дорозі фараона. А перед ним ходили в рабстві його брати по крові — раби-євреї. Життя розпанькало Мойсея, але не вбило совісті й честі, і коли йому виповнилося 40 років — він підняв свій народ, щоб вийти з неволі. І збагнув своє гідке минуле, коли його вчили гнути своїх братів, а він вчився, а він вчився, віривши, що все так і є, як вчать.

Не на тебе ти вчився
у єгипетській школі
щоб навчився, кайдани кувати
нашій честі та волі.

І Мойсей виводить свій народ із неволі — через пустелю, через голод, муку, безводдя й безхліб'я. Багато хто став ремствувати: в Єгипті у них були глечики з м'ясом, а тут на волі, — пропадай із голоду! Мойсей знав, що це покидьки, мотлох його народу. Бо свиня, яку годують на сало і м'ясо, теж має що їсти. А людина не свиня. Воля — найвище у світі, чого потребує людина. І Мойсей жорстоко карав сплунтяїв, що тужили за рабськими глечиками. Довго він водив свій народ, але ось появилася попереду та земля, куди Мойсей провадив свій люд. Ужє — рукою досягти можна, але сили не стало у Мойсея — він помирає на порозі нової землі, обіцяної чи то Богом чи то волею народу.

І після прочитання цієї поеми я забув свою геолого-розвідку, а став літератором. Правда, ставши літератором за фахом, не забув і геолого-розвідки (ось ужє 8-й рік блукаю по землі). Але — не нарікаю на долю. Навпаки — мені добре, бо в мене хороше на душі. А хороше від того, що нічого злого за свої 40 літ не робив, допомагав людям у біді.

... сину, я дуже хочу, аби Ти виріс чесним, мудрим чоловіком. Бо людина буває тільки така. Інша проживе, проскніє, прожжере не з одного єгипетського горщика — поки й гегне. А чи була вона людиною? Чи було в неї життя? Чи залишила вона по собі слід? Пригадую одного старого дідуся. Сам голоний, він, пиймавши хворого голуб'ятка, ще жовтодзьобого (була хвора ніжка) — годував його зі своїх уст хлібом, напував водою. Те голуб'я стрибало за ним, як за батьком. І що? Видужало голуб'я, піросло, набралось сили. Не знаю, дякувало вже чи ні (не в тому річ!), а коли дякувало — то як. Але в моїй пам'яті — поки й житиму буде той дідусь нужденний, якому голуби сідали на плечі, рамена, долоні, голову (дідусь ужє помер). І від того, що це було, що це бачив я і бачили інші люди — світ став кращій. Бо й мені й іншим захотілося й собі — жити так, аби голуби сідали на плечі.

листа публікується вперше
підготував Д. Стус

Передрук з журналу "Зустрічі"
Варшава

РІК 1989 —
РІК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ТОБІ НЕЗАБУТНІЙ ЛЬВОВЕ...

"Христю, — ти спиш? Вставай, ми вже в Карпатах", — чую голос Ірени. Швидко встаю і підходжу до вікна вагону поїзду, який нас віз з Будапешту до Львова.

Стою біля вікна, дивлюся на Карпати, але вони якісь інші. Чомусь немає стільки лісів, як колись. Певно вирубали. Бачу, як бідно вбрана жінка пасе корову прив'язану на мотузі.

Вже минули ми Лавочне, Славсько, але в Гребенові чи Зелем'янці не видно вілій, де приїздили літники, а тут якась маленька будівля немов завод.

Поїзд їде швидко і не бачу піль, які колись були біля залізничного шляху а тільки сіножаті та копиці сіна.

Вже Стрий, але поїзд не зупиняється, ось і Щирець, де теж можна бачити якісь заводи. Тут і там їде вантажне авто.

Змінився краєвид, а мої думки вже у Львові. Чи він теж змінився? Чи я пізнаю місто, де пережила стільки приємного, але і страшного?

Чи Львів, як деякі кажуть, малий, для інших брудний а деяким сумний.

Що я застану?

Ми вже у Львові!

Чому я не плачу? Чи я не зворушена? У мене одна тільки думка — хочу ходити по Львові.

Перевіряємо, чи багаж в порядку і переходимо тунелем до виходу. Ми вже на площі перед відомою станцією, яка є відновлена і навіть квіти перед нею видаються такі самі, як колись.

На нас чекає автобус і ми їдемо до готелю такими близькими для мене вулицями — ось вулиця Сапіги, бачу Задвір'янську, де ми жили і спогади пливають 45 років узад і не счулася я, як ми вже під готелем "Дністер". Чудово положений, якби закінчував давний Єзуїтський город.

Так хочеться чим швидше побачити Львів...

Ходжу знайомими мені вулицями — тут я працювала, тут ми ходили на проходи... ось тут була віденська каварня, на Сикстуській Народне Мистецтво, напроти пошти бачу крамницю "Молоко" — та це ж був "Молочний бар" Маслосоюзу.

На розі Коперніка і Осолінських мала площа і пам'ятник Василеві Стефаникові, на Академічній — тепер Шевченка — чудовий портрет поета з квітів. Ходжу по Львові і 45 років десь зникло, бо Львів той самий і тільки населення інше, але в більшості чути українську мову.

Іду на місце, де повинен бути пам'ятник Тарасові Шевченкові.

*Катедрa св. Юра у Львові.
The Cathedral of St. Yuri in Lviv.*

Багато людей біля місця, де є портрет Кобзаря з тризубом і повно-повно квітів.

Бачу стареньку жінку — селянку, яка, поклавши квіти, перехрестилася і молилася і тоді вперше стиснуло мене в горлі.

Роблю знімки, не можу налюбуватися... Я приїхала до тебе — рідний Львово! Іду далі до Ринку, відвідаю Музей меблів і порцеляни, в домі, де була Просвіта. Трамваї на Руській вулиці мають ті самі числа.

Тут Волоська церква. В ній відправляється Богослуження, бо сьогодні свято Івана. Людей повнісінь-

Львів. Місце, на якому плянують поставити пам'ятник Тараса Шевченка. Поміж квітами таблиця, на якій вписано гімн Народного Руху України за Перебудову. Побіч друкуємо повний текст цього гімну.

Lviv. The projected site of the monument in honor of Taras Shevchenko. Amidst the flowers stands a sign on which is written the hymn of the Popular Movement of Ukraine for Restructuring. We are re-printing the full text of this hymn.

ГІМН НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ ЗА ПЕРЕБУДОВУ

Ти, бюрократе, знімай капелюх.
Бачиш: проходить Народний наш Рух.
Мусиш його вітати, — двічі
Владу йому віддати, — двічі
Йде по Вкраїні Народний наш Рух!

Стяг синьо-жовтий високо вгорі,
Він закликає усіх трударів:
Треба відвоювати
Владу від бюрократів, — двічі
Прапор скликає на бій трударів!

Ти, бюрократе, знімай капелюх,
Бачиш: проходить Народний наш Рух.
Мусиш його вітати, — двічі
Владу йому віддати, — двічі
Йде по Вкраїні Народний наш Рух!

НАПИСАНО під впливом
застійних промов Щербицького і Кравчука

ко, не можна дістатися до середини. Народ, так як у церкві св. Юра співає нашим напівом.

Того вечора і в неділю відправлялися Служби Божі для греко-католиків біля костела Кармелітів. Були тисячі народу.

Іду з моєю сестрою на Личаківський цвинтар. При вході жінки, як було колись, продають квіти. Купуємо їх і ідемо на могили наших рідних.

Роблю знімки чудових, нових пам'ятників на могилах Соломії Крушельницької, Станіслава Людкевича і могилі з квітів Володимира Івасюка. Личаківський цвинтар чудовий — такий, як був, тільки немає стрілецьких могил.

Львів не малий — він великий, бо дооколичні села це вже місто з великими житловими будинками.

Бачу це, коли їду з новим, молодим знайомим до Сихова. Він постарався дістати для мене запрошення на Конференцію Товариства Рідна Мова ім. Шевченка, яка відбувається у великому кіно ім. О. Довженка. Заля виповнена.

Годі описати мої переживання.

Перше впадає в очі синьо-жовтий прапор з тризубом і не можу повірити, що я це бачу власними очима.

Від президії говорить Роман Іваничук, автор повісти "Мальви", якою я захоплювалася.

ЛЬВІВСЬКІ ВЕЧОРИ

Чи знаєте ви львівські вечори?
Чи з милою їх разом зустрічали?
У роки молодечої пори,
За руки взявшись, з милою гуляли?
Чи знаєте ви львівські вечори?...

Десь біля зір там вогник миготів,
Із ратуші всміхався так привітно,
Мов говорив за весь мрійливий Львів:
— Нехай любов на вічне щастя квітне!

І ви ішли назустріч солов'ям,
Вас віти парків сонних огортали.
І ви шептали в перший раз "моя",
І в перший раз кохану цілували.

О незабутні львівські вечори,
Переливайтесь миготіть вогнями!
Чи чуєш, Львово! Чуєш, говори, —
Що ти зробив на все життя із нами.

1932

Ростислав Братунь

Передрук "Вільне Слово".

Промовляють представники осередків Товариства з різних сторін, навіть зі Сахаліну, студент з Вільнуса, представник з Дніпропетровська, професор з Чернівців і багато інших з близьких околиць. Між промовцями є теж проф. Омелян Пріцак з Америки.

На моє здивування промовляє представник Обкому партії, запевняючи про співпрацю у справі української мови.

Присутні — це у 80-ти відсотках молоді люди. І серце радіє і надія росте. І не хочеться думати, що є нестача харчів та мила, що ще не всі будинки в доброму стані, що музеї не так устатковані, як треба, а радіємо цілою душею, що Львів такий, як є, що Львів наш.

Ідемо до опери, яка гарно відновлена. Ставлять "Ромео і Джульєтту" дуже модерно, але я чекаю на оперу "Украдене щастя" за Іваном Франком з лібреттом М. Рильського. Вистава дуже добра під оглядом голосовим, декорацій та строїв, які втримані в дуже гарному бойківському стилі і справді чарівні.

Знову мої думки вертаються до давніх опер і п'єс, які ми бачили у львівському театрі. Бачу незабутнього Блавацького в "Гамлеті", пригадується мені спів Лідії Черних в "Кармен", бачу незрівняного Йосипа Гірняка в "Мині Мазайло"... як давно це було і скільки чудових вистав ми бачили... Зближається час виїзду, час прощання з ріднею. Чи ми ще колись побачимось?

Час прощання з чистим, великим і рідним — таким рідним і незабутнім Львовом.

ВІТАЄМО НАШИХ НОВИХ ЧЛЕНОК

33-й Відділ СУА в Клівленді щиро вітає своїх нових членок: **Еву Оліяр, Любу Боднар, Олену Мовчан, Олену Хміляк і Марію Лучишин.**

Пресова секретарка 33-го Відділу

ВІДДІЛИ І ОКРУГИ СУА ВІДМІЧАЮТЬ:

У ВЕРЕСНІ 1989 Р.:

82-ий Відділ, Округа Нью-Йорк, 25-ліття, дня 24-го;
86-ий, Округа Нью Джерзі, 25-ліття, дня 24-го;
85-ий, Округа Чікаґо, христини, дня 16-го;
88-ий, Округа Філядельфія, христини, дня 24-го.

У ЖОВТНІ 1989 Р.:

22-ий, Округа Чікаґо, 40-ліття, дня 22-го;
83-ий, Округа Нью-Йорк, 25-ліття, дня 28-го;
Округа Нью Джерзі, 30-ліття, дня 15-го.

Щастя Боже! Багато успіхів у дальшій праці!

Ірина Чайківська
пресова референтка

ПОДЯКА

Цією дорогою складаю щиро подяку 119-му Відділові СУА в Йонкерсі за влаштування імпрези "Українці — українському студентіві". Вітаємо нових спонсорів з тієї околиці, а особливо Вчс. о. Марія Лазовського, *колишнього стипендіянта СУА*, який тепер є сутрудником при парафії Св. Михайла. Спасибі усім, які прийшли та жертвували на Стипендію акцію СУА,

Анна Кравчук,
референтка стипендій СУА

1-ий ряд з ліва: *Ольга Кулинич, д-р Теодозія Савицька, о. Марій Лазовський, Анна Кравчук і Ірена Моцюк.*

2-ий ряд з ліва: *Більовщук, Ольга Женецька, Ольга Руденська, Люба Сохан, Іванка Ганкевич, Марійка Борковська, Катруся Слойка і Анна Король.*

Із імпрези "Українці — українському студентіві" заходом 119-го Відділу СУА.

12-ий Відділ СУА в Клівленді щиро вітає свою нову членку **Ганну Придаткевич-Кухарчук.**

Надія Дейчаківська, голова 12-го Відділу

ПОЖЕРТВИ З РІЗНИХ НАГОД

Замість непринятого гонорару клієнти д-р Миколи Гнатика (CPA) мужа членки 102-го Відділу зложили датки на Стипендію акцію СУА через 102-ий Відділ СУА. Як і в минулих роках, так і цього року, д-р Гнатик жертвував безінтересовно свій час роблячи податкові звіти своїм клієнтам. Наша щира подяка д-р Гнатикові! Зложили: 200.00 дол. — Н. і М. Івахіви; 100.00 дол. — М. і М. Лібери; 50.00 дол. — М. Ткачук, 40.00 дол. — С. і М. Білецькі, по 30.00 дол. — Р. Адамко і П. і Е. Процики; 25.00 дол. — Г. Голошанський,
Разом — 475.00 дол.

ОКРУГА НОВОЇ АНГЛІЇ ВЛАШТУВАЛА ОРГАНІЗАЦІЙНУ КОНФЕРЕНЦІЮ

У квітневому числі 1989 р. "Нашого Життя" появилася оголошення про заплановані організаційні конференції. Одну із них влаштувала Округа Нової Англії 4-го червня 1989 р. в Нью Гейвені.

Ця конференція, як і попередні, мала на меті збільшення членів СУА. Згідно із розробленим планом заступниці голови СУА для організаційних справ Ольги Гнатейко, Управа Округи Нова Англія зорганізувала одноденну конференцію, на яку прибули голови Відділів, організаційні референтки та членки в числі 53 особи. Після реєстрації, о. парох Роман Големба відмовив молитву, присутніх привітала голова округи Лідія Фіцалович, а Ольга Гнатейко з'ясувала ціль конференції. Присутня голова СУА Марія Савчак подала коротко почини організації, що відбулися у цій каденції. Програмою проводила членка 108-го Відділу в Нью Гейвені — Марта Рудик.

Перша інформативна частина складалася із слова голови Округи Л. Фіцалович, в якому вона подала коротко історію СУА. Про "організаційну структуру і фінансову базу СУА" — доповідала Ольга Гнатейко "Наше Життя", його значення в організації, громаді, та про потребу й значення пресової референтки у Відділі — говорила запрошена до участі пресова референтка Головної Управи Ірина Чайківська. Друга частина конференції була присвячена членству: застнування нових Відділів, спосіб приєднання членок, збільшення числа вільних членок.

Справа — Ірина Чайківська, Марія Савчак, Марта Рудик, Оля Гнатейко, Лідія Фіцалович.

Учасниці конференції одержали течки з організаційними матеріалами що їх опрацювала Ольга Гнатейко, а Члени Управи помножили їх на місці. На окремих сторінках поміщено поради і інструкції, що заторкують питання приєднання і вдержання членки чи зорганізування нового Відділу. Теж вручено головам Відділів "Поради Пресовим Референткам", для вжитку пресових референток, що їх зібрала із попередніх чисел "Нашого Життя" Ірина Чайківська. Після полуденку відбувся панель, на якому порушено такі теми: "Чому належати до організації" — Наталка Рудько, заступниця голови 106-го Відділу в Гартфорд. "Participation is the key" — Мері Анн Мікоські, голова 108-го Відділу в Нью Гейвен. "Жінка як професіоналіст, дружина, мама й громадянка" — Діонізія Брочинська, секретарка Окружної Управи. Усі панелістки ствердили, що належати до організації є корисно й цікаво. Зорганізована жінка має місце

Справа Лідія Фіцалович, Оля Гнатейко.

у житті громади, де може себе виявити, працюючи для добра своєї громади.

В часі полуденку Лідія Фіцалович склала побажання Марії Марків, членці 66-го Відділу в Нью Гейвен з нагоди її 97-их уродин і вручила на пам'ятку оправлену світлину княгині св. Ольги, а всі присутні відспівали "Многая літа".

Даток в сумі 200.00 дол. передала на потреби "Нашого Життя" від 66-го Відділу голова Ірина Гладка.

Оживлена дискусія закінчила цю корисну для Округи Конференцію, під час якої вступили в ряди СУА три нові членки.

Ірина Чайківська

100 ТИСЯЧНИЙ ФОНД ІМ. ОЛЕНИ ЛОТОЦЬКОЇ

В місяцях травні і червні вплинуло:

66-ий Відділ СУА Нью Гейвен, Кон.	100.00 дол.
В рубриці "Замість квітів і подяк"	45.00 дол.

Разом145.00 долд
 Досі вплинуло 84.270.00 дол.
Разом 84.415.00 дол.

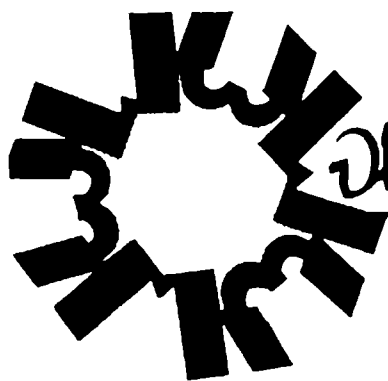

В пам'ять Дорогої незабутньої Союзянки бл.п. **Ольги Гордиської**, людини великих чеснот, громадського вироблення і доброго серця, складаю 25.00 дол. на фонд О. Лотоцької.

вдячна **Ірина Кашубинська**

Складаю сердечну подяку **33-му Відділу СУА**, за відвідини під час моєї хвороби. З вдячності складаю 20.00 дол. на фонд ім. Олени Лотоцької,

Марія Юрків.

КАЛЕЙДОСКОП Життя

Упорядкувала ХРИСТИНА ГОДІВ-ЮЗИЧ

УКРАЇНА

29-го липня сповнилося 140 літ із дня народження відомої письменниці, активної громадської діячки, члена кореспондента Академії Наук — Олени Пчілки. (Ольги Петрівни Драгоманової Косач). Наукова, культурна громадськість достойно відзначила цей ювілей. Олена Пчілка — це мати Лесі Українки, якою опікувалась продовж свого життя. А скільки доброго зробила вона як мистець, видавець, учений етнограф, фольклорист і ревнитель та будівничий української культури й мови. В зв'язку з цим обурює намір ліквідувати в Києві будинок номер 6 по вул. Овруцькій в якому провела свої останні п'ять років (1925-1930) і померла Олена Пчілка.

Група культурних діячів, а між ними завідуючий музеєм Лесі Українки, підносять голос на захист будинку, а сам будинок має бути реставрований, відзначений меморіальною дошкою і взятий під державну охорону.

Д. Колесса-Залеська цікаво згадує великого "Каменяра". "Це було більш як сімдесят років тому. Мій батько, Філярет Колесса, запросив Івана Франка додому, щоб зробити записи українських народних пісень з його голосу. Адже письменник був пристрасним збирачем українського фольклору, любов до якого пробудилась у нього змалку під впливом його матері Марії. Пам'ятаю приїзд Івана Франка і приємне усміхнене обличчя, чорна каракулева шапка, довгий чорний плащ. Ми, діти — я, сестра Соня та брат Микола стояли під дверима батькової кімнати, звідки долинав приємний баритон гостя, який співав просто, природно, але дуже зворушливо". Далі пише: "П'ять пісень у виконанні І. Франка були записані М. Лисенком у Києві, тридцять одна — відомим дослідником української народної музики К. Квіткою на Гуцульщині. Записи, зроблені Філяретом Колессою, публікувались у "Записках наукового товариства імені Т.Г. Шевченка". Згадує далі, що "1946 року ми з батьком підготували до друку дослідження "Улюблені пісні Івана Франка, що вийшли у видавництві "Вільна Україна".

Молодь України захоплюється та виконує залюбки старовинні українські народні пісні, викону-

ють просто неба учениці Дніпропетровського музичного училища Антоніна Корсун, Віра Ластовецька та Людмила Діденко.

Херсон — Відсвяткувала новосілля обласна наукова бібліотека Херсона. У бібліотеці мільйон примірників книг, багато періодики як вітчизняної так і зарубіжної. Завідуюча — Тетяна Краснолуцька.

Відсвятковано 90-річчя з дня народження народної артистки СРСР Наталії Михайлівни Ужвій, яка нещодавно померла. Вона блискучо виконувала такі ролі: Марусі в п'єсі Старицького "Ой не ходи Грицю та й на вечорниці", королеви Єлисавети в "Дон Карлосі" Ф. Шіллера, Тугіної у п'єсі О. Островського "Остання жертва".

ПОЛЬЩА

Варшава. — Тут від 1977 року діє український жіночий хор церковної музики, що його композитором і диригентом є Ярослав Полянський. Це єдиний у світі колектив, що у камерній формі виконує професійну музику. Цей хор складається з 23 молоденьких співачок і одного співака. Про український жіночий камерний хор і його успіхи та виступи вже існує багато рецензій в різних європейських мовах — українською, польською, німецькою, італійською та французькою. Хор заснувався і працює при допомозі Отців Василіян. Головним завданням і метою хору є дарувати слухачеві українську хорову церковну музику. У репертуар хору входить українська авторська та народна пісня як також і релігійна світова класика. Незабаром будемо мати змогу привітати та почути цей Варшавський жіночий хор в Америці.

США

Союзівка — Кергонксон. Третього вересня відбувся на Союзівці виступ танцювального ансамблю "Сизокрилі", хореограф — Рома Прийма-Богачевська. Цей виступ був присвячений творчості та пам'яті Володимира Івасюка — видатного композитора.

Поєднання елементів класики та фольклору, відточена виконавська майстерність, яскраві костюми танцюристів — усе це надовго залишиться в пам'яті по виступі "Сизокриліх". Рома Прийма-Богачевська належить до плеяди тих мистців, які сповна

Докінчення на стор. 26

OUR LIFE

Monthly, published by Ukrainian National Women's League of America

VOL. XLVI

SEPTEMBER 1989

Editor: Marta Baczyński

GET INVOLVED WHERE IT COUNTS!

We are sophisticated women today. We have worked our way through the feminist revolution with a battle scar here or there, but our pride is intact and we have more or less won a few major victories in the marketplace, on the social level and even in the home. In other words we have twice as much work now, twice as much responsibility but most important we have twice as many chances and opportunities to go ahead and make things better for ourselves, for our families, for our communities, for our Ukrainian people.

So, why are we not going for the jugular? Why, we women of the Ukrainian National Women's League of America, united in an organization which can make a difference, are still for the most part on the fringes of many major activities which shape our future?

One of these activities is participating in the political process within our country, a privilege that is guaranteed to all citizens by the Constitution. Notwithstanding the fact that there are numerous women who individually have made a place for themselves in political spheres, we as organized women, within the Branches of UNWLA, can also work within the system to benefit our causes.

The UNWLA is a non-political organization. The personal political preference of its members is respected, and the organization does not affiliate itself with any political party or dogma. Hence, what role can our organization play in the political process when by virtue of its by-laws it adheres to a principle of non-involvement in politics?

There is a job, an important job that our organization can do, in effect should do, because of two key elements that bring us into the political arena. The first is because of who we are — Ukrainians and Americans of Ukrainian descent: the second is because of our responsibility as conscientious members of our society to be involved in all social interactions which bear an impact on our lives and on the future.

We are all aware of the strong running currents that herald impending dramatic changes in our native Ukraine. Much is also happening in the United States concerning American policies which have a direct bear-

ing on events in Ukraine. It is at this point that our influences comes into play. Let me illustrate.

On July 21, 1989 the Senate of the United States Congress passed a bill (a similar bill was passed by the House of Representatives on April 12, 1989) which brought the U.S. one step further to establishing its presence in Kiev, Ukraine in the embodiment of a "small consulate." Ukraine is the largest non-Russian republic in the Soviet block and has no American representation. At a time of budget cut-backs in Congress, an appropriation granting a "fully secure" consulate in Kiev would stand no chance. A small consulate would ensure American presence in Kiev, however in a non-secure small facility. But it would be there!!!

Two more very important matters were handled by the U.S. Congress which will benefit the Ukrainian community and Ukrainian cause — an amendment authorizing \$100,000 for the U.S. Commission on the Ukraine Famine; the designation of certain groups from the Soviet Union, among them Ukrainian Catholics and Orthodox people as persecuted and allowing them refugee status, thus easing their entry into the United States.

What then can we, as members of the UNWLA do in these matters and others of similar nature. The answer is — A LOT! The very fact that the consulate bill was passed, as were the others, is the fine, tireless work of Ukrainian organizations in their lobby efforts, but mainly in their field endeavors, securing the support of Ukrainians everywhere in petitions and letter writing campaigns which let the elected representatives know how important this issue is to us. It is in this interaction between the government and the public that we, women, united in the Branches of our organization can work within the political system for the betterment of our society.

First of all we must be well informed about the workings of our executive and legislative bodies, be it on the federal, state, or local level. We must be familiar with our representatives within the government and above all we must know of their spheres of interest and how they are inclined to act on matters that are important to us.

But even before all that we must realize how important the election process is, because we have the power to elect our representatives! We have the power to make sure that those individuals which can further our cause, get elected!

The only way to make sure a worthy candidate for office is elected — is to vote for him or her. Next is to make sure members of our family vote, our neighbors vote, people in our community vote.

Any UNWLA Branch can accept this responsibility as part of its agenda — to make sure that Ukrainian/Americans vote! A practical way to begin such a project is to compile a list of Ukrainian/Americans living in the community where the Branch is located. Members can call, visit or contact by mail the individuals on the list and inform them of:

- a) voting registration, place and date
- b) roster of candidates
- c) candidate most receptive and concerned about the Ukrainian cause
- d) voting date and place

Branch members can offer to bring individuals to registration or voting places when these people are elderly, infirm, handicapped or need transportation. It is very important to remember that every vote counts!

Many people do not acknowledge the power of a vote. Some people dismiss the voting process as unimportant, others say their particular vote will not make a difference in the outcome, so why bother. Wrong on both counts! One should always remember that to a politician a vote is a sacred thing that can put him or her in office, or leave that individual by the wayside, a loser. One should also remember that when the person who may do some good for our community and our cause is running for office and loses because of our negligence at the polls, our loss is the one far greater and more serious.

Let us go back to the "small consulate" in Kiev matter, the funds appropriations for the Famine Commission and the religious refugee status. Many U.S. senators and members of the House were involved in making sure that these bills and amendments were passed, as were other members of the Administration. It is extremely important that these people have a feedback from the segment of the community which is affected by this legislation. They should be encouraged through mailing campaigns or direct phone calls to their Washington or home offices. A Branch can undertake a mailing campaign by getting in touch with individuals on its list of voters by offering a composed letter or suggesting the content, as well as making sure that these letters go out. Getting people to telephone their representatives is a bit more difficult, but it can be carried through and is very effective. A letter campaign need not only ask that things be done a certain way, it can also compliment and tell your representative that he or she is O.K. and doing a good job!

Being in touch with one's elected representative should not be a once-in-a-blue-moon occurrence. Politicians need their public. They need encouragement, they need direction and above all they need the watchful eye of their electorate on them. We, the people, need the politicians to do our work within the government. This symbiotic relationship between the elected representatives and an active informed and involved constituency usually produces a healthy government that gets things done.

It is important for us as Ukrainian Americans to realize that we can further our cause but only if we work within the system and if we become a viable, informing, supporting and strong part of the system.

As members of communities where we live, work, play and raise our children, we also have the responsibility to make sure that these small parts of the world are the best they can be. Again, UNWLA Branches can be active on the community level — initiating petitions, letter writing campaigns, promoting telephone campaigns and arranging group of individual visits to the offices of elected representatives — to let them know the community stand on issues that affect the everyday life of everyone — employment, schools, the drug situation, concerns for the elderly, crime, etc. Whether its on a local or national level, it is only through our participation in the workings of our government that changes can be made.

There are many Branches in our organization that have an unfulfilled agenda or are looking for projects that will utilize the full potential of their membership. These Branches should consider the rewards and challenges of this job — participating in the democratic process — voting and getting others to vote; and working within the system — being in touch with the legislative representatives on issues that are important to us as Ukrainian Americans as citizens of this country.

The local public library in any community is the best place to begin looking for information needed to begin this project. Following are two reference books that will provide some basics:

"Politics in America, the 100th Congress" published by C.Q. Press, Washington, D.C. This book gives a listing, biographical data, job record and Washington office address of every congressman and senator to the United States Congress.

"Taylor's Encyclopedia of Government Officials, Federal and State" is attributed to Political Research, Inc. It is a listing of names of all officials to federal and state offices of all states.

A project or undertaking as discussed here constitutes very important work. It is time consuming and perhaps the results are not apparent immediately. However, the rewards of success are immeasurable, for they touch all of us and make life for all a little bit easier.

FROM THE EDITOR'S DESK.

VALERIY HNATENKO

— AN ARTIST FOR THE SAKE OF ART

In Ukraine the 1960's and 1970's spawned a complex generation of artists who made brave strides to find new expressions for their art, attempting to shed the ideologically oriented, restrictive and narrow confines of "socialist realism." In pictorial art there emerged a polyphony of styles and trends. Many artists reached to their heritage for inspiration and direction.

Valeriy Hnatenko, a Ukrainian artist, began his studies in 1964 in Odessa, a port city on the Black Sea, abundantly rich in history and culture. At the Odessa Art School the young Hnatenko learned the principles of academic drawing, the technique of using color and the elements of composition. The predominant focus in the school was on realism and naturalism. This period served as a foundation for young Hnatenko, giving him a strong background in human anatomy, still-life and landscapes. Artists visiting the school brought with them the most recent artistic trends in the Soviet Union, while field trips to Moscow's and Leningrad's major museums allowed the students to become acquainted with the great art of the past.

Hnatenko was very drawn to the work of French impressionists such as Paul Gauguin and especially Vincent van Gogh, whose art and writings he studied religiously. The work of these masters had a strong impact on the young artist's future personal creative style.

In 1970 Hnatenko moved to Lviv, a city which became his creative sanctuary, a positive force in the

*Valeriy Hnatenko and son Nazar. 1980.
Валерію Гнатенку із сином Назаром. 1980.*

development of his talent and a major influence in his artistic and personal life. Here, he enrolled in the Lviv Institute of Applied and Decorative Arts to continue with his studies.

Concurrently, he worked at the Lviv Interoblast Special Scientific Restoration Workshop, in the monumental and easel art section. Hnatenko worked with other artists to restore a number of historic art monuments in Western Ukraine: the Church of the Assumption in Lviv, the iconostasis in the Church of St. Onufrij, the iconostasis in the church of the village of Kutly near Olesko, the frescos in the Church of the Elevation of the

*Валерію Гнатенку. Дністровський лиман, човни. 1981 р. Полотно, олія.
Valeriy Hnatenko. Dniester estuary, 1981, oil on canvas.*

Cross in Drohobych, the murals at the Lviv Polytechnical Institute, the paintings at the Ostrih Historico-Architectural Museum, and the frescos in Uzhorod Castle, in the Armenian Cathedral in Ivano-Frankivsk, at the monastery in Manyava (Skyt Manyavsky), and others.

The work Hnatenko did as a restorer helped him immeasurably as a creative artist. He developed his expertise as a colorist and learned different art styles. The proximity of the best examples of Ukrainian artistic heritage also had a great influence on Hnatenko, developing a pride and love for the cultural achievements of his people. On the practical side, the job as a restorer allowed the artist to support his family.

Hnatenko's paintings and drawings had no hint of conformism or compromise. His personal creative work was contemporary in its forms, in the treatment of subject matter and in philosophy.

Outstanding in Hnatenko's body of work is his group of portraits which are rich and varied — both in types of people represented and in the expressive stylistic range with which they are rendered. Common to them all is the artist's keen and poignant characterization of his subjects. In numerous portraits the influence of Van Gogh is evident, be it in the style and execution of the portrait or in the choice of the subject. Like van Gogh, Hnatenko had the uncanny ability to befriend the aver-

Валерій Гнатенко. Портрет Професора Туркевича. 1972 р. Папір, пастель.

Valeriy Hnatenko. Portrait of Prof. Turkevych, 1972, pastel on paper.

age, everyday people and to gain their confidence quickly. But unlike Van Gogh, Hnatenko did not generalize the characterization of his subject. Rather, he gave his subject individuality and uniqueness, thus establishing and reaffirming his own artistic personality.

The paintings and drawings of Valeriy Hnatenko touchingly reflect the artist's enchantment with the folk art of Ukraine. His love for embroidery, *pysanky* (Ukrainian Easter eggs) and ceramics stayed with him all his life. He was an expert in the field of folk art and deeply appreciated these treasures left for posterity by countless nameless craftsmen. There is no doubt that Hnatenko's feel for color was the result of a direct influence by the rich color schemes of Ukrainian embroidered shirts, ritual cloths, kilims, as well as the magical world of the *pysanka*.

Hnatenko's tie with nature flourished with his Odessa period, where the artists who aided his development

Валерій Гнатенко. Ілюстрації до роману П. Нанієва "Тричі продана". 1971 р. Папір, туш, перо.

Valeriy Hnatenko. Sketches for illustrations to Pavlo Naniyiv's "Thrice Sold", 1971 ink on paper.

РОЗРИТІ МОГИЛИ

Начетверо розкопана,
Розрита могила,
Чого вони там шукали?

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Минають, минають віки за віками,
А Ти, Україно, не знаєш утіх,
То вранці заллешся гіркими сльозами,
То ввечері, стомлена, падаєш з ніг.

Живи, Україно, нещасна і горда,
Плекай в собі сили назустріч бої!
Не скоряють Тебе ні панове, ні орди,
Ні хтиві обійми кровавих братів!

Колись москалі розривали могили,
Настирно шукали Богдановий схов,
А потім вожді пів-народу зарили
І ми шукаєм, копаємо знов....

Ми риєм, шукаєм, а там, де Чорнобиль,
Завис над полями дивний саркофаг...
Чи можна сховати в бетонній утробі
Безмежну тривогу, і горе і страх?

Розриті могили по всій Україні...
Вивітрює час безіменні кістки.
Між ними зростає нове покоління,
Викладає з пам'яті хиткі містки.

Нехай ці місточки прошиють тумани,
Знайдуть і за морем чутливі серця!
І, може, веселка така довгождана
Торкнеться, нарешті, і Твого лиця.

Живи, Україно, нещасна і горда
Плекай в собі сили назустріч боїв.
Не скоряють Тебе ні панове, ні орди,
Ні хтиві обійми проклятих катів.

З. Грицуляк

Ціліноград, 24 серпня 1989 р.

Count. V. HNATENKO

cultivated the tradition of landscape painting. Initially guided by the influences of lyrical impressionism and following the experimentations of post-impressionism, Hnatenko proceeded over the years to formulate his own vision of nature. In the 1980's high emotional intensity manifests itself in Hnatenko's landscapes which are nevertheless very carefully compositionally structured. Together, the psychology and craft are ably orchestrated into a cohesive, visually compelling statement.

The appeal of Ukrainian painters of the 1920's, such as Czuk, Krychevsky and Petruky, who fall into the category of modern romanticism, are felt in Hnatenko's early work. His oils and pastels hint at sentimentality, perhaps even nostalgia. But it is only a hint which the artist subtly projects with the skillful use of color. Also with color and more dramatic use of lines, the artist brings his subject matter out of the world of tranquility and into the light of harsh, uncompromising life.

Fate was not kind to Valeriy Hnatenko. He lived most of his adult life with a debilitating illness, and he lived for only 40 years. The Soviet system of conformism applied to every aspect of life was an obstacle to Hnatenko, both in the artistic and personal life. Yet, he did not choose the easy path. A quiet, introspective man by nature, Hnatenko looked to his art, to his ability to express himself, as a way to comprehend the complexity of life. An art critic wrote about Valeriy Hnatenko: "The legacy of Hnatenko's art is closely intertwined with that of his life. His art is profoundly private and therefore never easy — for it was created not out of necessity to please an audience, but out of a need to make art and a will to live."

Закінчення: КАЛЕЙДОСКОП

віддали себе мистецтву. Все її життя пов'язане з балетом. При її допомозі сотні дітей здобули не тільки балетне знання, але й путівку в велике мистецтво. "Червона рута" — один із хореографічних творів, де музична першооснова знайшла таке напрочуд точне і виразне втілення. Танок розкриває глибину і красу пісні, романтичним піднесенням вводить в поезію життя.

ВІПІСАЧА

Цього року припадає 65-річчя поетичної творчості одної з найкращих сучасних письменниць, Олени Колодій. В місті Куритіба, в публічній бібліотеці влаштували виставку творів Олени Колодій. Паранський уряд іменував цього року поетесу "найбільш експресивною" і видав афішу в її честь з її портретом. В бібліотеці виставлено книжки — збірки поезій, світлини та життєпис поетеси. Поетеса Олена Колодій походить із української емігрантської родини, народилася вона в Куритібі. Вірші почала писати в дитинстві, а перший вірш "Сльоза" в 1928 році був надрукований в студентськiм журналі. 1941 року появилася перша збірка, за яку вона одержала другу нагороду на конкурсі. Поетеса також переклала вірші Т. Шевченка на португальську мову. В 1989 році Паранський уряд надіслав їй титул "Почесна громадянка міста Куритиби".

СПОМИН ПРО БЛ.П. ПАНІ МАРІЮ КОЗАК

Св.п. пані Марія Козак, дружина достойного Едварда Козака — ЕКА, відійшла від нас в Дітройті 19-го червня цього року.

Для всіх нас, що знали паню Марію ближче, здавалося час зупинився на мить і немов в калейдоскопі промайнули образи з минулого. Пані Марію знала я з давніших часів, однак дороги наші схрестилися аж тут в Дітройті. Після приїзду родини Едварда Козака до нашого міста, пані Марію чекали тут нелегкі часи. Вона поруч зі своїм мужем важко пробивалася крізь життя, щоб допомогти забезпечити побут в Америці своїм трьом дітям. Як взірцева матір

вона з питомим їй спокоєм промощувала рідні шлях у майбутнє.

Не зважаючи на часто нелегкі обставини, родина Козаків провадила все відкритий дім. Пані Марія була "мамою" для всіх. Як у тихій спокійній пристані знаходили тут пристановище наші мистці, поети, письменники, кожний, хто переступив поріг того дому, для кожного — навіть у найтяжчий час — тут знаходилось ласкаве слово, тепла страва, та пільга для зболілої душі. Пані Марія все стояла поруч свого великого мужа. Була його натхненням.

Минав час і коли родина Козаків улаштувалася, пані Марія поволі включалася в громадське життя. Ще 1962 р., одразу після заснування Марійської дружини в Дітройті — Гемтремку, п. Марія стає її активним членом, а згодом довголітнім секретарем. Скільки корисного та цікавого дізналися ми з рефератів на релігійні теми, які пані Марія виголошувала під час наших сходин. В неї була непересічна віра та глибоке почитання до Пречистої Діви Марії, яке немов хотіла перелити із свого серця в душі наших дружинниць. Пані Марія зуміла збагнути суть істини.

Внедовзі зустрілись ми з пані Козаковою в рядах члена СЧА, як членки 45 Відділу Дітройтської Округи. Все з милою усмішкою на обличчі вітала кожну з нас під час місячних сходин та раділа зустрічі з нами. Пані Марія ніколи не стояла осторонь а зараз таки включилася активно в працю Відділу. Пані Марія щедро піддержувала всі допомогіві акції, які веде СЧА, жертвувала багато гроша на Медичний Фонд, харитативну допомогу до Бразилії і в Гленкові, піддержувала всі шляхетні почини дітройтської громади.

Пані Марія принесла з рідного краю наснагу до праці, завзяття непокірного, безупинного крокування до удосконалення людини, шляхетне та милосердне серце, а на устах тиху молитву. Вона була повна рівноваги духа. Її многогранна шляхетність так і зосталась живим прикладом для наслідування другим.

Залишила по собі тугу за людиною, яка хотіла дарувати тепло свого серця ближнім — щедрими пригорщами.

Згасла, як свіча, що горіла ясным, барвистим полум'ям, залишаючи по собі назавжди тепло в душах тих, що їм пощастило її знати.

Ірина Тарнавська,
прес. реф. 45 Відділу в Дітройті

ЗОЛОТІ ДУМКИ

Із грецької мудрости

Недобре, як усі твої бажання сповняються, бо:
через недугу — пізнаємо ціну здоров'я
через зло — ціну добра
через голод — ціну вдоволення
через втому — ціну відпочинку

Пам'ятай, що немає людського стану, що був би постійний: тому можна радіти щастям і не бути сумним в нещастю.

Якщо людина є скромна і вдоволена, тоді навіть вік не є тягарем, якщо ні — тоді і молодість є повна турбот.

Подала **Х.Н.**

FEMINISTS DESPITE THEMSELVES

Women in Ukrainian Community Life 1884-1939

By Martha Bohachevsky-Chomiak

Illustrated. Cover Design: Tanya Krawciw.
460 pp.

Edmonton: Canadian Institute of Ukrainian Studies.

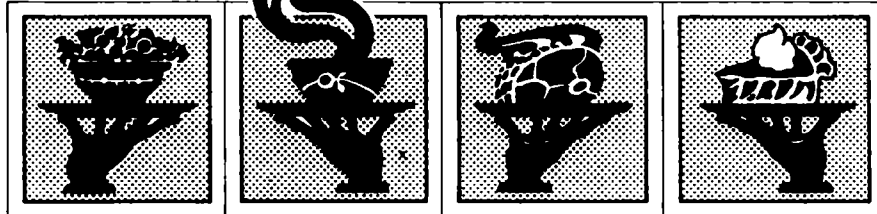
Distributed by: University of Toronto Press.
\$29.95

Distributed in the USA

Ukrainian Academic Press
Division of Libraries Unlimited, Inc.
6931 South Yosemite Street
Englewood, CO 80112
Toll-free number: 1-800-237-6124

наше харчування

ХРИСТЯ НАВРОЦЬКА

подаємо приписи на печені м'ясива, які є смачніші, коли приготовані день наперед.

ПЕЧЕНЯ З ЯЛОВИЧИНИ (волова) на 6-8 осіб.

- 3 1/2 — 4 фунти м'яса (eye round of beef)
- 2 ложки товщу
- сіль
- 2 середні цибулі нарізати в кусники
- 2 середні моркви нарізати в кусники
- 2 стебла селери нарізати в куски
- 1 лавровий листок
- 10 зернят перцю
- 1/2 ложечки сухого чебрецю (thyme)
- по 1/4 ложечки allspice і мускатного горіха (nutmeg)
- 2 горнятка волового бульйону
- 1 1/2 ложки борошна (муки)
- 1/2 горнятка квасної сметани

День наперед посолити м'ясо та обсмажити на товщі зі всіх сторін в ринці т.зв. Dutch oven.

Вийняти м'ясо, а на товщ вкласти ярину і тушкувати, щоб легко зрум'янилася. Додати спеції, половину бульйону і м'ясо. Накрити і вкласти до нагрітої до 350° печі. Пекти 2 1/2—3 години. Під час печення додавати решту бульйону.

Вийняти м'ясо і як простигне, завинути в алюмінійовий папір і вкласти до холодильника. Підливу з яриною перетерти через ситко і теж дати до холодильника.

На другий день зняти товщ з підливи, пригріти її і додати розколочену з борошном сметану. Заварити

мішаючи. М'ясо нарізати в скибки і пригріти в підливі.

Та печеня, хоч і не є маринована, має дуже добрий смак печені "на дико". Є добра з бурачками і макаронами.

ПЕЧЕНЯ ЗІ СВИНИНИ З КВАСНОЮ КАПУСТОЮ на 6 осіб.

- 4-5 фунтів свинячої полядвизи без кости
- 2 великі цибулі
- 3 ложки товщу
- 2 фунти квасної капусти
- 1 слоїк 12-унц. яблучного "сосу"
- 2 ложечки сухої гірчиці
- 1/2 горнятка брунатного цукру
- 1 банька пива

В посуді, в якому печеться м'ясо, тушкувати нарізану в кружальця цибулю, щоб зм'якла. На те накласти яблучний "сос" посипати сухою гірчицею і брунатним цукром. Вкласти м'ясо і полити пивом. Пекти 2-2, 1/2 години а 350°, щоб м'ясо було м'яке.

ТЕЛЯЧА ПЕЧЕНЯ на 10 осіб

- 4 фунти телятини з ноги без костей
- 2 ложки товщу

- 3 середні моркви порізані на куски
- 1 цибуля, дрібно порізана
- 2/3 горнятка води
- 1 банька 10 унц. грибової юшки (condensed cream of mushroom soup)
- сіль до смаку (можна не солити, бо юшка солена)
- 1/4 ложечки перцю і 1/4 ложечки майорану
- 1 лавровий листок
- 1 зубок часнику

У великій ринці "dutch oven" обсмажити зі всіх сторін м'ясо. Тоді відсунути м'ясо на один бік і дати моркву і цибулю, тушкувати 5 хвилин, часто мішаючи. Додати воду, грибову юшку, перець, майоран і лавровий листок. Накрити і варити до закипіння. Зменшити вогонь і варити щоб "моргало" 2 1/2 години, щоб м'ясо було м'яке. Можна теж пекти в печі, нагрітій до 325°.

Підливу подавати окремо.

ПЕЧЕНЯ З ЯГНЯТИНИ на 6-8 осіб

- 1 5-6 фунтова нога ягняти (leg of lamb)
 - 1/3 горнятка гірчиці (mustard)
 - 1 зуб часнику, здушений
- Увага: можна теж нвшпикувати м'ясо кусками часнику.

Вкласти м'ясо на рушти до посуду до печення, товстішою частиною вгору, до печі нагрітої до 325° і пекти 1 годину.

Змішати решту складників і налити на м'ясо. Пекти ще 1 1/2 години довше, щоб м'ясо було м'яке.

Під час печення поливати 1-2 рази підливою з під печені. Ту печеню подається зразу по спеченню, підливу окремо.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ

Статистика виказує, що річно 24.8 мільйонів людей мають різного рода нещасливі випадки в домах.

Це відноситься в більшості до старших і дітей.

Щоби запобігти паданню зі сходів, треба: мати добре освітлення, поруччя і добре прикріплені хідники.

В лазничках: хідники повинні мати гумовий слід

або підкладку. У ванні повинні бути гумові підкладки або наліпки, як теж ручки до держання.

В кухні: звичайно долівки є ховзькі, тому старші люди мусять дуже уважати, щоб не впасти. Можна теж класти на долівки хідники з гумовими підкладками.

СПИСОК ПОЖЕРТВ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "НАШОГО ЖИТТЯ"

В пам'ять дружини **Ліди**, що відійшла 27 лютого 1988 р., складаю 100.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя",

Роман Смик

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. Ольги Шпон**, складаємо 50.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя", а родині покійної висловлюємо щире співчуття,

Рената Волинець з родинною.

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. Марії Хоптяк**, мами моєї товаришки Люби, складаю на Пресовий Фонд "Нашого Життя" 25.00 дол.,

Надія Людмила Хойнацька-Ворона

В пам'ять **Ярослави Лісвицевої** складаю 20.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя",

Ірена Копач

В пам'ять **бл.п. Михайла Іваницького**, пересилаємо 15.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя",

Ірина Іваницька

За вислані пожертви і зложені квіти у пам'ять мого незабутнього **Мужа Петра** складаю щире подяку: проф. Дарії Горняткевич, паням: Лідії Одежинській і похресниці Лярісі, Катерині Мисько, Вірі Шуль, Марії Кордубі, панству Василеві і Евдокії Барнич, Степанові і Евдокії Климишин, м'р Омелянові і Ліні Басюк, п. Антонові Шубак і складаю 100.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя",

Лідія Яців.

Замість квітів на могилу **св.п. Іванни Федорів**, тещі нашої членки Марти Федорів та свахи нашої членки Ольги Третьяк, складаємо 25.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя",

91-ий Відділ СУА в Бетлегем, Па.

В пам'ять нашої дорогої членки **Еми Іскало**, складаємо 25.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя",
Олена Коритник — 97-го Відділу СУА ім. Марусі Бек

В світлу пам'ять **бл.п. Михайла Слободяна**, покійного чоловіка нашої членки Марії Слободян, членки 65-го Відділу СУА зложили 90.00 дол. на Пресовий Фонд "Нашого Життя", в тому числі: Іванна Ратич — **20.00 дол., по 10.00 дол.** — Наталка Головінська, Анна Хомут, Стефа Старожитник, Ольга Городецька, **по 5.00 дол.** — Леся Папроцька, Слава Стойко, Ірена Старожитник, Катерина Кузів, Софія Лопишин, Ярослава Букачівська.

В першу річницю смерті мого дорогого **Мужа Семена** складаю на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" 5.00 дол.

Софія Михайлишин, членка 59-го Відділу.

Замість квітів на могилу **бл.п. Марії Скікун**, членки **5-го Відділу** склали на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя" 30.00 дол.

Замість квітів на могилу моїх добрих давніх знайомих світлої пам'яті **Марії Ржепецької** та доктора **Бориса Ржепецького** складаю 16.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Юлія Клюковська.

Замість квітів на могилу **бл.п. Марії Скікун**, родина зложила на Пресовий Фонд "Нашого Життя" 10.00 дол.

Замість квітів на могилу **бл.п. Стефана Кривіцького**, членки **5-го Відділу** зложили на Пресовий Фонд "Нашого Життя" 30.00 дол.

В пам'ять **д-р Володимира Мартинця**, **інж. Омеляна Шепаровича**, **м'р. Олександра Смалю** складаю 50.00 дол. на потреби журналу "Наше Життя". Дружинам покійних: Ліді, Дарці й Олі моє співчуття,

Ірина Чайківська

Замість квітів на могилу **бл.п. Володимира Ренера**, мужа нашої членки Мілі Ренер складаємо 25.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Родині висловлюємо щирі співчуття",

89 Відділ з Кергонксон

Двадцятого червня відійшла у вічність наша членка **Ліля Дидин**. Висловлюємо наші щирі співчуття Родині, а в пам'ять покійної складаємо 50.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя". Спи спокійно наша Лілю, нехай привітна американська земля буде тобі легкою,

Управа і членки 93 Відділу у Гартфорді

Замість квітів на могилу **бл.п. Іванни Федорів**, складаємо 50.00 дол. на видання журналу "Наше Життя",

Орест і Ліда Білоус

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. Марти Саган**, складаю 20.00 дол. на Пресовий Фонд "Н.Ж.". Родині складаю щирі співчуття,

Марія Мулькевич

В пам'ять мого незабутнього чоловіка **бл.п. Пилипа Гайди**, складаю 30.00 дол. на Пресовий Фонд "Наше Життя",
Ст. Гайда

В пам'ять **бл.п. Пилипа Гайди**, складаю 30.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя",

Люба Левак

З НАГОДИ...

3-го липня 1989 р. декілька членок 7-го Відділу СУА в Акроні зібрались, щоб попрощати довголітню членку Відділу паню **Анну Воляник-Баран**. Пані Баран переїхала жити із своїми дітьми до Парми Ог. При тій нагоді, присутні зложили 27.00 дол. на Пресовий Фонд журналу "Наше Життя".

Просимо при пожертвах на різні цілі, некрологах, дописах, підписах під світлини подавати прізвища **ЧІТКО, ДРУКОВАНИМ ШРИФТОМ**. При пожертвах і підписах конечно по-українському.

СТИПЕНДІЙНА АКЦІЯ СУА

ЗА ЧАС ВІД 1-ГО ТРАВНЯ 1989 ДО 31 ЛИПНЯ 1989 Р.

2,032.95 — В пам'ять д-р Степана Банаха (86).

1,150.00 дол. — СУА Австралії ім. Хариті Кононенко (спонсори: А. Війтович, І. Гриневич, Н. Кузіль, О. Ленховський, С. Любович, З. Цуньовська);

1,000.00 дол. — М. і Е. Наливайки, Мін.;

по 700.00 дол. — д-р Р. Дачкевич (22), Ваш. Асоціація Українських Професіоналістів;

500.00 дол. — У. і В. Дячуки, Н.Дж.;

450.00 дол. — В. і М. Кіць (65);

350.00 дол. — Я. і Д. Вайпдел (72), Н. Даниленко (43), Я. і Г. Одуляки (113), І. і М. Процінські, Вірджінія, С. Сарвади, Чікаго, Н.Н., Чікаго;

по 300.00 дол. — К. Дебелюк (93), А. і Л. Закревські (83), Марія Коссак, Мічіган, М. і В. Кравець (43), Я. і І. Куровицькі (83), Дарія Кузик, Н. Дж., А. Литвин, Н.Дж., Н. Мандрусак (28), Я. Масюк, Філядельфія, Ю. і А. Мицаки, Н.Й., Я. і Л. Огаренки (22), М. Радович (83), д-р Ю. і М. Русини (33), А. Самофал (62), Г. Чорний, Н.Дж., д-р С. і Я. Яблонські, Мічіган;

265.00 дол. — Л. Артимишин (64);

по 255.00 дол. — 119-ий Відділ СУА (зложили: О. Руденська, А. Крумшин, М. Руденська, В. Кушнір, Л. Сохан, М. Борковська, І. Гнатів);

260.00 дол. — Т. Турянська (86);

по 250.00 дол. — М. Бачинська, Н.Й., О. Бачинська і Т. Кісь, Н.Дж., Х. Вільсон (43), М. і З. Василькевич (76), В. і К. Воловдюки (86), Д. Федорко, В. Гординська (63), О. Декайло, Н.Й., В. і А. Кравчуки (86), О. і Н. Микитеї (108), НН, Рочестер, Мол. Орг. Св. Тройці, Пітсбург, О. Рак (64), Степові Відьми, Австралія, О. Смаль, С. Темницька (86), д-р Н. Туркевич, Мічіган, Укр. Нар. Дім, СТ., 30-ий Відділ СУА, 83-й Відділ СУА;

по 210.00 дол. — Я. і А. Дячуки (22), В. і О. Ліси (64), 24-ий Відділ СУА.

по 200.00 дол. — д-р Р. і Н. Бергенстоки (97), М. Вакуловська, Пенсільванія, І. і Л. Декайли, Н.Й., д-р М. і І. Демуси (29), д-р Р. Джуль, МІ, А. Дубас (28), А. Федорак (49), В. Іваницька (22), А. Еплігейт (86), д-р М. Фішер-Слиш, Канада, Л. і В. Колодчини (76), Л. і В. Кутні, Н.Дж., Ліга Укр. Кат. Жінок Канади, Монреаль, В. і О. Папіж, Мічіган, д-р Я. Перейма (49), Л. Самотовка (97), Самопоміч — Балтіморе (59), С. Стадник (29), І. Свищук (29), О. Стеранка (86), СУАвстралії ім. Лесі Українки, М. Сосяк, Бразилія, К. Ташук, Флорида, М. і Г. Тицькі (47), Організація Укр. Визвольного Фронту в Монреалі, Канада, О. Чипак, 12-ий Відділ СУА, 75-ий Відділ СУА, 21-ий Відділ СУА, 35-ий Відділ СУА.

по 150.00 дол. — О. Жовнірович (47), В. Михайлів (20).

125.00 дол. — Я. і Я. Букачевські, Н.Дж.

110.00 дол. — С. і С. Олесницькі (28);

по 100.00 дол. — М. Андріюк, С. Конн., М. Барицький (49), І. Гринь (93), Т. і Е. Гаврики (29), С. і З. Душенки (49), М. Кладочний (49), А. Мисишин, Масс., Укр-Амер. Коопер. Самопоміч (29);

85.00 дол. — М. Левчик (49);

52.00 дол. — М. і Р. Мельник (9);

по 50.00 дол. — О. Боба, І. Глатка (29), О. Ганушевська (47), Н. Сайкевич (49), М. Андріюк, Ю. Головацька (70), А. Кравчук (86)

30.00 дол. — А. Поліщук (49),

25.00 дол. — Н.Н., Н.Й.

по 20.00 дол. — О. Коропей, К. Сташків (49).

У 40-ий день від смерті моєї дружини, бл.п. **Анни Матійчин**, пересилаю 100.00 дол. на Стипендійний Фонд СУА в її пам'ять, через 19-ий Відділ СУА в Трентоні,

Михайло Матійчин

Замість квітів на свіжу могилу бл.п. **Лева Пришляка**, складаємо 300.00 дол. на сироти у Бразилії, через Стипендійну акцію СУА, **Гая і Христина А. Чорні і Богдан Лукашевський**

Замість квітів на свіжу могилу бл.п. **Мирослава Яцуся** складаємо 100.00 дол. на Стипендійну акцію СУА, через 86-ий Відділ СУА, а родині складаємо щирі співчуття,

Анна, Богдан і Мирон Кравчуки

Щиро дякуємо,

Орися Яцусь,
скарбничка комісії стипендій СУА

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

203 SECOND AVENUE
NEW YORK, NEW YORK 10003

ПОЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

ЧЕРВЕНЬ 1989 Р.

5000.00 дол. — Юліан і Марія Бачинські,

200.00 дол. — д-р Богдан і Марта Цимбалісті;

по 100.00 дол. — Анна і Василь Натина, Оксана Рак, о. Лев і Анна Любинські, д-р Ірена Гребеняк, Юрій і Христя Навроцькі, Михайло і Ольга Мочули, Український Конгресовий Комітет Америки — Educational фонд, Юліан і д-р Мирослава Залізник;

75.00 дол. — Оксана Байко;

60.00 дол. — Марта Рудик;

по 50.00 дол. — Евстахій і Марта Яроші, Александер і Мирослава Цибрівські, Марія Савицька, Ярослав і Ірина Падокси, Марта Ярош, Стефан і Наталія Даниш-О'Коннелл, Товариство Сеньйорів Українського Народного Союзу, Богданна Біловчук, Анна Бойчук;

по 25.00 дол. — Марійка Папроцька, Марія Белбак, Марта Б. Крамарчук, Галина Костюк, Надія Гафткович, Ярослав і Ольга Городецькі, Володимир Дуб, Люба Артимишин;

по 20.00 дол. — Стефанія Гнатенко, Зиновій Квіт, Євгенія Рубчак, Олена Качала, Михайло Дребич, Юлія Бунда, С. і А. Секрета, Андрій і Катерина Буки, Ірина Маланчук;

по 15.00 дол. — Ірина Комар, Теодозія Савицька, Володимир Федик, Марія Яровенко;

12.50 дол. — Стефан Олійник;

по 10.00 дол. — Наталія Масюк, Ярослава Салик, Наталія Пеленська, Марія Палідвор, д-р А. Школьник, Зенон Голубець, д-р Мирослав і Анна Мичковські, Марко Лонкевич, Зеновія Мосійчук, Константин і Євгенія Степові, Антін Чубак, Остап і Ярослава Олесницькі, Софія Стецура, Титус і Софія Геврики, Лев Шанковський, Клявдія Салюк, Христина Чорна, Галина Чорна, Стефанія Пурій;

по 5.00 дол. — Галина Мартинюк, Микола Барницький, Ярослав Лебідь, Анна Сташко;

ПОЖЕРТВИ НА БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ

10,000.00 дол. — д-р Александра Школьник

5,000.00 дол. — Антін і Віра Шумейко

2,000.00 дол. — Володимир і Анна Раки

по 1000.00 дол. — Володимир і Катря Воловодюки, проф. Петро і Леся Гой;

800 дол. — І.Б.М. (в доповненню пожертв Оксани Байко — 600 дол. і Скарвінко — 200 дол.)

500.00 дол. — Ярослава Яросевич;

310.00 дол. — Глікерія Слабичька;

по 250.00 дол. — д-р Павло і Ірина Джулі, Лев і Дорет Галани, Люба Мазяр;

по 200.00 дол. — Анастасія Смеречинська, Люба Галібей, д-р Ярослав Рожанковський, з заповіту д-ра Нестора Королья;

по 100.00 дол. — Олена Бойко, д-р Марія Мотиль, Михайло і Оксана Тарапацькі, Сильвестер і Марія Герус-Мартюк, Андрій і Рома Гадзевичі, Іван Леско, Галина Кастл, Філярет Лукіянович, Євгенія Тріска, Андрес Якимець, Юрій і Аніта Юрчишини, Анна М. Бачинська, Мирон Луцишин, Іван і Христина Плюти, Володимир Клебович, Панство Богдан М. Стеців, Марія Душник, Александер і Марія Мотилі, Анна Стриковська, Роман і Галина Поритки, Юрій Олесницький;

75.00 дол. — Віктор Іван Яворський;

по 50.00 дол. — Мирон Болюх, Андрій Веббер і Орися Пилишенко, Арета Арлен, Конрад Кальба, Бовінг Компанія (в доповненню пожертви Панства Плютих), Варвара Анна Чпак, Ксеня Мокрівська, Олег і Надія Микетеї, Ігор Шевчук, Михайло Свінчук, Андрій А. Метіль, Марія Мулькевич;

45.00 дол. — Роман і Іванна Боднаруки;

по 40.00 дол. — Деннис Кузьмович, Микола і Стефанія Чорні, Зенон Мяккий;

30.00 дол. — Анна Федорак;

по 25.00 дол. — Бірута Цап, Еміль Майбо, Роман і Дзвінка Шведи, Антін і Галина Поповичі, Фред і Катерина Бельг-

гавси, Леонід і Антоніна Гусаки, д-р Володимир Поприч, Дарія Патті, Джером П. Почтар, Роман і Ірина Бадяки, Богдан Казновський, Ірина Потапенко, Валентина Когут, Катя Лонгінотті, Марко і Рома Гудзяки, Богдан і Оксана Богославець, Г. Китастий, Юрій і Ксеня Старосольські, Іван Дуда, Михайло і Анна Кікцьо, Павло і Милдред Заприлюки, Александер Іван Мотиль, Орест і Емілія Чагарини, Віра Троян, Петро Голец;

по 20.00 дол. — Михайло Дравущак, Роман і Робин Куці, Катерина Мінкевич, Степан В. Сідлярчук, Степан Процик;

15.00 дол. — Осип і Юстина Головацькі;

по 12.50 дол. — Марія Оксана Бачинська, Юліан Бачинський;

по 10.00 дол. — Євген Баланда, Іван Клебан, Іван Купіно, Юрій Білик, Микола і Христина Єрмігов, Мирон і Рут Гураль, Іван Лотоцький, Андрій і Гертруда Дякуни;

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ

У десяту річницю смерті **бл.п. Осипи Зазулі** та в двадцяті річницю смерті **бл.п. Володимира Зазулі** у їх світлу пам'ять складаю 1000.00 дол. на Будівельний Фонд Українського Музею в Нью Йорку, син **Теодозій Зазуля**

Як збірку на похороні мого брата пок. **Стефана Дерешівського** в Гемтремку, Дітроїті дня 18 мая 1989 р. зложено 120.00 дол. на потреби Українського Музею в Нью Йорку, **Адам Дерешівський**

В пам'ять **бл.п. Марії Янич Прончак**, матері Галини Петришин складаємо 100.00 дол. на Український Музей, **Іван, Михайло і Анна Винницькі**

В пам'ять могого незабутнього мужа **Омеляна Шепаровича** складаю 100.00 дол. на Український Музей, **Дарія Шепарович**

В пам'ять **бл.п. д-ра Євгена Мартинюка** і **бл.п. Володимира і бл.п. проф. Юліани Білецьких** складаємо 100.00 дол. на Український Музей,

Созонт і Ростислава Качали

В пам'ять могого мужа **Івана Миска** складаю 100.00 дол. на Український Музей в Нью-Йорку,

Катерина Миско

В пам'ять моєї мами **бл.п. Анни Стислович-Байко** складаю 100.00 дол. на Будівельний Фонд Українського Музею, **Дарія Х. Байко**

Замість квітів на свіжий гріб **бл.п. Марії Берези** складаємо 50.00 дол. на Український Музей, **д-р М. Крижановський і д-р Ярослава Крижановська**

В пам'ять **бл.п. Ольги Курчак** складаю 25.00 дол. на Будівельний Фонд Українського Музею, **Микола Курчак**

Замість квітів в пам'ять **бл.п. інж. Ярослава Кузьмина** складають пожертву на Український Музей по 25.00 дол. **д-р Олександра Школьник, Дарія Кузьмин**

Замість квітів на свіжу могилу **бл.п. д-ра Константина Боярського** складаємо на Будівельний Фонд Українського Музею 25.00 дол.,

Ярослав і Дарія Тимочко

В пам'ять **бл.п. д-ра Константина Боярського** складаємо 25.00 дол. на Український Музей в Нью-Йорку,

Бронислава і Роман Ковалів

В пам'ять покійного **Петра Яціва** складають 20.00 дол. на Український Музей, а пані Ліді висловлюють щирі співчуття.

Володимир і Анастасія Мерещак

В пам'ять **бл.п. Тараса Кордуби** сина моєї приятельки Марійки, складаю 20.00 дол. на Український Музей і висловлюю найщиріші співчуття всій Родині,

Лідія Яців

В пам'ять **бл.п. Люби Вітер Рав**, моєї доньки, складаю 20.00 дол. на Український Музей,

Ольга Вітер

В пам'ять мужа моєї приятельки **бл.п. Петра Яціва** на Український Музей складаємо 20.00 дол.,

Іванна Петик і сестра Нуся Кушлик

Замість квітів на свіжу могилу дорогого нашого приятеля **о. д-ра і. Нагаєвського** складаємо 10.00 дол. на Український Музей,

Я.В. Оренчуки

Вшановуючи **бл.п. Омеляна Шепаровича**, зложили на Український Музей: **50.00 дол.** — Ольга і Степан Крижанівські, **по 25.00 дол.** — Стефанія Пурій, Марія Шепарович, Марія Даниш, **20.00 дол.** — Іванна Джус, **15.00 дол.** — Євгенія Корчинська, **10.00 дол.** — Володимира Івануса. **Разом 170.00 дол.**

З НАГОДИ

З нагоди вінчання сина нашої членки Теодори Бриттан — **Адріана Бриттана з Моною Снилик**, щиро їх вітаємо і бажаємо щасливого і радісного життя. З цієї нагоди складаємо 25.00 дол. на Український Музей в Нью-Йорку,

Управа і Членки 82-го Відділу СУА в Нью-Йорку.

З нагоди 15-тої річниці нашого вінчання складаємо 500.00 дол. на Будівельний Фонд Українського Музею в Нью-Йорку,

Оксана і Володимир Прохоренки

З нагоди 15-тої річниці вінчання наших дорогих дітей **Оксани і Володимира** складаємо 1000.00 дол. на Український Музей в Нью-Йорку а подружжю бажаємо багато Божого Благословенства, доброго здоров'я, багато щастя і успіхів в життю.

Віра Шуль — 500 дол.

Євгенія Рубчак — 500 дол.

Просимо прізвища писати друкованими літерами в обох мовах.

ТРИВАЛІ ФОНДИ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ

На **Тривалий Фонд ім. Йосифа Гірняка і Олімпії Добровольської**, зложили 50.00 дол. — Лідія Крушельницька, 20.00 дол. — В. Гаєвський;

На **Тривалий Фонд ім. інж. Євгена і Ірини Мельників**, зложили 1000.00 дол. — інж. Євген і Ірина Мельники.

На **Тривалий Меморіальний Фонд ім. Віри і Михайла Мицаків**, зложили 2000.00 дол. — Юрій і Аніса Мицаки.

На **Тривалий Меморіальний Фонд ім. д-ра Бориса Филипчика**, зложила 1000.00 дол. — Марта Шраменко.

Влаштовано **Тривалий Меморіальний Фонд ім. Мартина і Анни Тинські-Фенчинських**. Зложили: **по 1000.00 дол.** — Роман Фенчинський, Розалія Фенчинська, Володимир і Софія Задорецькі, **по 250.00 дол.** — Люїс і Джовн Воллмер, Алісія Гураль; **200.00 дол.** — Віра Задорецька-Леджер; **25.00 дол.** — Катерина Задорецька.

Новозаснований **Фонд ім. д-р Константина Кебала** — 10,000.00.

На **Тривалий Меморіальний Фонд Євгена і Ірини Мельник** — 500.00 дол.

На **Меморіальний Фонд Романа Тишовницького**, Олена Качала зложила 20.00 дол.

На **Меморіальний Фонд Мартина і Анни Т. Фенчинських-Людвик і Наталія Йошвік** зложили 500.00 дол.

ПОПРАВКА:

На 30-ій сторінці "Нашого Життя" за травень 1989 р. помилково подано: на **Тривалий Фонд Осипа і Олімпії Добровольських** — має бути — на **Тривалий Фонд Йосипа Гірняка та Олімпії Добровольської**.

ПОЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ в місяці липні 1989 р.:

1,000.00 дол. — 34-ий Відділ СУА;

100.00 дол. — Тетяна Криницька;

50.00 дол. — д-р Орест Веселій;

30.00 дол. — Андрій і Катерина Буки;

по 25.00 дол. — Василь Рудко, Іва Ліскевич, Марія Зубаль, Александер і Марія Мотиль, Августин Юзьв'як;

по 15.00 дол. — Анна Кось, Александер Ліневич;

по 10.00 дол. — Юрій Кравець, Іванна Вовк, Марія Жук;

по 5.00 дол. — Ізидора Боярська, Василь Кріп;

НА БУДІВЕЛЬНИЙ ФОНД УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ

3,000.00 дол. — Squibb Corporation дорівнюючи пожертву д-р Олега і д-р Іванни Ратич;

по 1,000.00 дол. — д-р Ірена Гребеняк, Іван і Діна Гинанські, Ігор і д-р Любомира Коцури.

255.00 дол. — д-р Теодор і Міра Залуцькі;

по 250.00 дол. — д-р Оксана Фольварків, Богдан і Ольга Козаки, д-р Ярослав Очеретко, Наталія Романовська, Chemical Bank дорівнюючи пожертву Річарда і Ольги Алвіно.

по 100.00 дол. — Василь Бахір, Петро і Лідія Балій, Павло Бандрівський, Ізидора Боярська, Андрій Бойко, Михайло Дребич, Роман Герасимович, Теодор і Ева Грицики, Марія Ярмолук, Андрій і Евеліна Кейбіди, Амелія Ламберт, Євген Літош, Олена М. Мартинюк, Микола Мартинюк, Стефан і Наталія Даниш О. Коннель, Ярослав Оберишин, Михайло Ортинський, Стефанія Осадца, д-р Михайло і Люба Палії, Михайло Пилипчак, Богдан Рипчук, Софія Скотт, Францес Стек, Матвій і Данило Стремби, д-р Александер Стрільбицький, Українське Православне Товариство ім. Митрополита Василя Липківського, А. Яременко, Марія Заяць, Стефанія Залітач, д-р Анатолій Риплянський.

80.00 дол. — Александер і Ніна Кармелюки.

по 50.00 дол. — Мирослав Бекіш, Олена Боса, д-р Юрій і Христина Демидовичі, Валентина Глюх, Марія Гарадон, Анна Герасименко, Мирон і Дарія Яросевичі, Александер Кобаса, Орест Небеш, Григорій Новак, Александер Г. Омецінський, Михайло і Галина Паламарі, Донна Походай, Софія Шашкевич, Моніка Трендовська, Павло Заяць.

по 40.00 дол. — Діонізій Кузьмович, Юрій Соснов.

по 30.00 дол. — Александер П. Данилюк, Ольга Вишневецька.

по 25.00 дол. — Микола Барницький, д-р Ігор і Христина Білики, Іван і Марія Бобяки, Анна Бойцун, Зеновія Хома, Богдан Чуйко, Володимир Децик, Віра Драч, Татяна Б. Дурбак, Марія Дигдалевич, Стефан і Людмила Голуби, Тиміш і Анна Гнатейки, Володислав Клець, Юдзас М. Кльовас, Ірена Кобзар, Антоній Колтунюк, Михайло і Таїса Корчинські, Віра Коваленко, Ігор Ковалисько, Іванна Кирилук, Ян Маленчук, Володимир Миськів, А. Антон Непрїтський, Олена Полатайко, Олена Процюк, Іван і Неоніла Тершаковець, Ольга Трачук, Ірена Твердохліб, Осип Врублівський, Стефан і Іванна Задорожні, Едвард Жарський.

по 20.00 дол. — Євген Бучма, Алла Давиденко, Володимир Дзівак, о. Симон Гайдук, Луїс Гейнріх, Гелена Каспрік, Осип Малець, Галина Островерха, Михайло Тренза, Гелена Варсін, Володимир Мерещак.

по 15.00 дол.— Роман Баратяк, Михайло Березовський, Ярослав і Іванна Кліми, Ігор Пахолук, Іван Телешевський, Звенислава Швайкун.

14.83 дол. — Еміль Бей.

10.04 дол. — І.П. Зелем

по 10.00 дол. — Ю. і А. Бараники, Мирон Бойко, Анна Хамуляк, Орест Чапельський, Євгенія Цимбала, Богдан Дзюбіна, д-р Василь Гуцуляк, Григорій Клименко, Сергій і Ася Косачуки, Михайло Кухта, Володимира Михайлів, Ніна Ми-

халевич, Юрій Мичковський, Марія Микита, Люба Олексюк, Василь Орел, Василь і Юліяна Панчуки, Мартин Панько, Іван Саврук, Ірена Сташків, Наталія Стефанів.

8.00 дол. — Антін Дальний.

по 5.00 дол. — Кеннет і Марта ДеБлію; Марко і Вікторія Чехут; Сандра Кемпіста; Микола Прегар; Михайло Філь.

по 2.00 дол. — І. Губчак, Йосип Малець.

ЗАМІСТЬ КВІТІВ...

У світлу пам'ять **сл.п. Марії Берези** 50.00 дол. на Український Музей складає **Стефа Чорна**.

Замість квітів на свіжу могилу незабутнього тата **св.п. Михайла Собчака** 100.00 дол. на Будівельний Фонд Українського Музею складає **Іван і Сузі Собчак**.

В пам'ять незабутньої Дружини **сл.п. Анни Мулик з Герциків** на Будівельний Фонд Українського Музею складає 1,000.00 дол. **Антон Мулик**.

Вшановуючи пам'ять нашого тіточного швагра **св.п. мгр. Семена Михайлишина** складаємо 50.00 дол. на Будівельний Фонд Українського Музею, **Марія і Богдан Пашковські**.

В першу сумну річницю відходу на Вічний Спочинок нашого швагра **бл.п. Зенона Сагана** складаємо 50.00 дол. на Будівельний Фонд Українського Музею, **Марія і Богдан Пашковські**.

В пам'ять незабутнього чоловіка моєї свячки **бл.п. проф. Андрія Баранника** складаю на потреби Українського Музею 20.00 дол. — **Олена Качала**.

Замість квітів на свіжу могилу дорогого нам **Володимира (Буся) Прокопів** складаємо 100.00 дол. на Український Музей. — **Родина Стефанюк**.

В пам'ять незабутнього мого брата д-р **Миколи Ортинського** складаю 100.00 дол. на Український Музей — **Михайло Ортинський**.

В пам'ять моєї шкільної товаришки **сл.п. Дори з Копаницьких Колтунюк** на Український Музей складає **Олена Качала**.

У світлу пам'ять **Михайлини Січинської** на Український Музей складають **о. Лев і Анна Любинські** 25.00 дол.

В пам'ять **бл.п. Марії Берези** на Український Музей зложили членки 64-го Відділу СУА: **20.00 дол.** — Марія Савицька, **по 10.00 дол.** — Марія Даниш, Христина Навроцька, Люба Артимішин, Уляна Старосольська, Марія Палідвор, Софія Салдан, Александра Ямрозик, Поля Книш, **по 5.00 дол.** — Люба Раковська, Володимира Івануса, Євгенія Корчинська, Стефа Пурій, Євгенія Тріска, Ліда Крушельницька.

У чотирнадцяту болючу річницю відходу на Вічний Спочинок мого незабутнього Мужа **сл.п. Василя Гусара**, замість квітів на його далеку могилу складаю 20.00 дол. на Український Музей в Нью-Йорку — **Дарія Гусар**, Торонто.

Просимо при пожертвах на різні цілі, некрологах, дописах, підписах під світлини подавати прізвища ЧІТКО, ДРУКОВАНИМ ШРИФТОМ. При пожертвах і підписах конечно по-українському.

О. ГАЄЦЬКА

РІДНА ШКОЛА

Гей, до школи школярі —
Вже вакації минули,
Холодніє надворі,
Чи ж про школу вже забули?
— Не забули — ні, о ні!

Чи як в таборах бували,
Чи у горах на селі,
По-українськи розмовляли?
Не забули? Так, чи ні?
— Не забули — ні, о ні!

Чи над морем на пісочку
Оглядали кораблі,
Чи у лісі в холодочку,
Чи в басейні чи в ріці —
Не забули мови — ні!

Українська рідна школо,
Нашу мову збережи,
Українським рідним словом
Розмовляти нас навчи,
Розмовляти поможи!

Щоб чуже ми шанували
Та батькам щоб прирекли —
В історії нашій рідній
Нашу славу зберегли,
Україні помогли.

ГОСПОДАРСТВО

Не мав добрий чоловік та із чого жити, му-
сів собі курочку купити. А курочка по сінечках:
кудкудак, кудкудак!

Не мав добрий чоловік та із чого жити, му-
сів собі качечку та гусочку купити. А гусочка:

ге, ге, ге! А в качечки носки-поскі, а курочка
по сінечках: кудкудак, і кудкудак!

Не мав добрий чоловік та із чого жити, му-
сів собі овечку, кізоньку та корівку купити. А

корівка: рику, рику, а кізонька: стрику-брику, а
овечка: бе, бе, бе, а гусочка: ге, ге, ге! А в качеч-
ки носки-поскі, а курочка по сінечках: кудку-
дак, кудкудак!

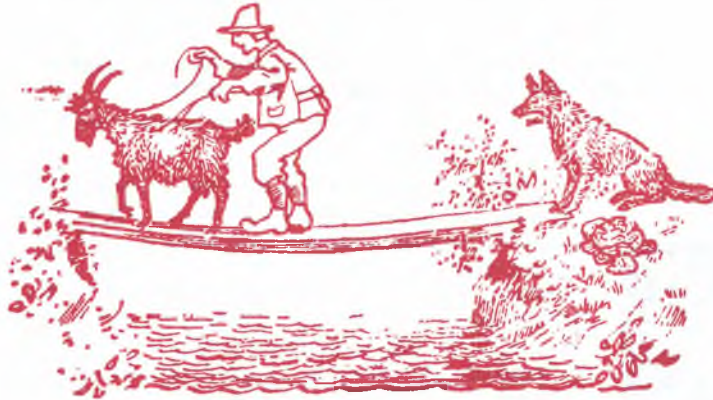

Не мав добрий чоловік та із чого жити, му-
сів собі волики й візочок купити. А візочок: ри-
пу-скрипу, а воличок: лапу-лапу, а котичок:
няв, няв, няв! А собачка: гав, гав, гав! А корівка:
рику-рику, а кізонька: стрику-брику, а овечка:
бе, бе, бе! А гусочка: ге, ге, ге! А в качечки нос-
ки-поскі, а курочка по сінечках: кудкудак,
кудкудак!

Не мав добрий чоловік та із чого жити му-
сів собі собачку й котика купити. А котичок:
няв, няв, няв! А собачка: гав, гав, гав! А корівка
рику, рику, а кізонька: стрику-брику, а овечка:
бе, бе, бе! А гусочка: ге, ге, ге! А в качечки нос-
ки-поскі, а курочка по сінечках: кудкудак,
кудкудак!

ЗАГАДКА

Ішов чоловік дорогою і вів козу й вовка. На плечах ніс капусту.
Іде, іде та й прийшов над річку. На річці не було моста, — тільки кладка.

Кладка була така вузька, що через неї не можна було разом перевести кози й вовка, тільки поодинці.

Став він та й думає, яким би то способом перевести козу й вовка на другий бік річки?

— Візьме він капусту, а вовка лишить з козою на сім боці річки, то вовк з'їсть козу; візьме він вовка на другу сторону, а козу лишить з капустою, то коза з'їсть капусту.

Став він і не знає, як йому з тої халепи вийти.
Питання є, як той чоловік собі порадив?

Від Редакції

Редакція не приймає матеріалів не підписаних авторами та застерігає за собою право скорочувати статті та правити мову.

Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди а не погляди редакції. Редакція не буде містити невірних образливих для когонебудь висловів. Рукописів не звертаємо. Анонімів не читаємо.

Редакція приймає за домовленням тел: (212) 674-5508. Адміністрація (212) 533-4646.
Адреса: "Our Life", 108 Second Ave., New York, N. Y. 10003

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Ділимося невимовно жалобною вісткою із zorganizованим жіноцтвом в рядах СУА, що 16 липня 1989 р. відійшла у вічність на 97-му році свого трудолюбивого життя, довголітня активна членка 107-го Відділу СУА в Сан Хозе, **Ольга Лукач**, вдова по окружному судді в Карпатській Україні.

Покійна Ольга народилася 16 липня 1892 р. в Ярославі, Західня Україна, в родині Онуфрія Дяковича, начальника австрійського поштового уряду і Теодори Валявської. По закінченні учительської семінарії УПТ учительювала до часу свого одруження. В 1920 р. родина переїхала на Карпатську Україну і там її чоловік став працювати окружним суддею. По передчасній смерті свого чоловіка, покійна Ольга залишилася вдовою з двома синами, Тарасом і Ярославом. Не легко прийшло осамітненій вдові з двома дітьми поборювати повсяденні труднощі, однак завдяки твердим і шляхотним прикметам свого характеру перемогла усі матеріальні недостатки, виховала синів і посвятилася вихованню молоді. В 1938 р. покійна переїхала зі синами до Праги, де стала працювати вихователкою учнів в бурсі при українській гімназії. По Другій світовій війні покійна поселяється в Німеччині, а в 1952 р. переїздить на постійне поселення в США. Тут коротко зупиняється у Філадельфії, а відтак переноситься до Лос Анджелес, Каліф. Тут включається в працю Союзянок, які, з бігом часу, вибрали її головою свого Відділу. З огляду на те, що її син Тарас одержав працю професора чужих мов в стейтовому університеті в Сан

Хозе, Каліф., покійна переїхала до сина в 1962.

В тому часі Відділ СУА існував в Сан Франціско. Тут покійна стає ініціатором творчих мистецьких проєктів. Організує молодь в театральній студії, ставить "Наталку Полтавку", влаштує дитячі п'єси з нагоди "Дня Матері", Різдва та інших історичних подій.

По розв'язанні Відділу в Сан Франціско покійна вступає до новоствореного молодшою генерацією Відділу в Сан Хозе. Союзянки вибирають її культурно-освітню і виховною референткою і вона своїм знанням і досвідом оживлює діяльність Відділу шляхом підготовки до різних мистецьких імпрез та своїми численними рефератами на сходинах.

З огляду на її зразкову і шляхотну поведінку, громадську активність і прикладний патріотизм ми всі її любимо та шанували й не тільки навчалися від неї але і наслідували.

Покійна залишила сина Тараса і двох внуків по синові Ярославі.

Від Відділу прощала покійну культурно-освітню референтку Галина Маренін. Похоронено покійну на цвинтарі в Сан Хозе.

Відійшла від нас визначна громадянка і вірна дочка свого народу.

Ярослава Оренчук.

"OUR LIFE" Magazine (USPS 414-660) is published monthly — except July & August combined by Ukrainian Women's League of America, Inc. at 108 Second Ave., New York, N. Y. 10003

Subscription in the United States of America \$15.00, half year \$8.00, single copy \$1.50.

COUNTRIES OTHER THAN U.S. (with the exception of South America) may send the subscription in their currency, which will equal the amount of 15.00 American dollars.

ПЕРЕДПЛАТА В США: річна... 15.00 дол. піврічна 8.00 дол. Поодинокое число 1.50 дол.

КРАЇНИ ПОЗА МЕЖАМИ США (за винятком Південної Америки) можуть вплачувати у своїх валютах, в сумі яка дорівнює вартості 15.00 американських доларів.

©Copyright 1989 Ukrainian Women's League of America, Inc.

Printed in USA by Computoprint Corp., 35 Harding Ave., Clifton, NJ 07011

(201) 772-2166
FAX (201) 772-1963

U.S. Postal Service

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION

Required by 39 U.S.C. 3685

1A. Title of Publication OUR LIFE		1B. PUBLICATION NO. 4 1 4 6 6 0		2. Date of Filing Sep. 7, 1989
3. Frequency of Issue MONTHLY EXC. AUGUST		3A. No. of Issues Published Annually 11	3B. Annual Subscription Price \$ 15.00	
4. Complete Mailing Address of Known Office of Publication (Street, City, County, State and ZIP+4 Code) (Not printers) UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA INC. 108 2nd. AVE. NEW YORK, N.Y. 10003				
5. Complete Mailing Address of the Headquarters of General Business Offices of the Publisher (Not printer) UKRAINIAN NATIONAL WOMENS LEAGUE OF AMERICA INC. 108 2nd. AVE. NEW YORK, N.Y. 10003				
6. Full Names and Complete Mailing Address of Publisher, Editor, and Managing Editor (This item MUST NOT be blank) Publisher (Name and Complete Mailing Address) UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA INC. 108 2nd. AVE. NEW YORK, N.Y. 10003				
Editor (Name and Complete Mailing Address) ULANA LUBOVYCH 108 SECOND AVE. NEW YORK, N.Y. 10003				
Managing Editor (Name and Complete Mailing Address) UKRAINIAN NAT. WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA				
7. Owner (If owned by a corporation, its name and address must be stated and also immediately thereunder the names and addresses of stockholders owning or holding 1 percent or more of total amount of stock. If not owned by a corporation, the names and addresses of the individual owners must be given. If owned by a partnership or other unincorporated firm, its name and address, as well as that of each individual must be given. If the publication is published by a nonprofit organization, its name and address must be stated.) (Item must be completed.)				
Full Name		Complete Mailing Address		
UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE		108 SECOND AVE. NEW YORK. N.Y. 10003		
of AMERICA INC.				
8. Known Bondholders, Mortgagees, and Other Security Holders Owning or Holding 1 Percent or More of Total Amount of Bonds, Mortgages or Other Securities (If there are none, so state)				
Full Name		Complete Mailing Address		
9. For Completion by Nonprofit Organizations Authorized to Mail at Special Rates (DMM Section 423.12 only) The purpose, function, and nonprofit status of this organization and the exempt status for Federal income tax purposes (Check one)				
☒ (1) Has Not Changed During Preceding 12 Months		☐ (2) Has Changed During Preceding 12 Months		(If changed, publisher must submit explanation of change with this statement.)
10. Extent and Nature of Circulation (See instructions on reverse side)		Average No. Copies Each Issue During Preceding 12 Months	Actual No. Copies of Single Issue Published Nearest to Filing Date	
A. Total No. Copies (Net Press Run)		4100	4100	
B. Paid and/or Requested Circulation		50	50	
1. Sales through dealers and carriers, street vendors and counter sales				
2. Mail Subscription (Paid and/or requested)		3800	3800	
C. Total Paid and/or Requested Circulation (Sum of 10B1 and 10B2)		3850	3850	
D. Free Distribution by Mail, Carrier or Other Means (Samples, Complimentary, and Other Free Copies)		110	100	
E. Total Distribution (Sum of C and D)		3960	3960	
F. Copies Not Distributed		140	140	
1. Office use, left over, unaccounted, spoiled after printing				
2. Return from News Agents		none	none	
G. TOTAL (Sum of E, F1 and 2—should equal net press run shown in A)		4100	4100	
11. I certify that the statements made by me above are correct and complete		Signature and Title of Editor, Publisher, Business Manager, or Owner <i>Ulana Lubovych</i>		

Волинські взори із збірки о. д-ра Юрія Шумовського (власність Українського Музею).
1. Рушник XIX ст. Село Збитин, пов. Дубно. 2. Вставка блюзочки для малих дівчат, село Могиляни, пов. Здолбунів XIX ст. 3. Пазуха. 4. Листва навколо шиї. 5. Манжети. Вишивати нитками Д.М.С. чорними та червоними ч. 321. Композиція та рисунок Ольги Трачук.

Embroidery design from the Volhyn' Region. From the Dr. Jurij Shumovsky collection at the Ukrainian Museum. 1. Ritual cloth from the XIX cent. Village of Zbytn, Dubno Region. 2. Sleeve insert for a young girl's blouse. Village of Mohyl'iany, Zdolbuniv Region, XIX cent. 3. Gussett. 4. Finish around neckline. 5. Cuffs. Embroider with DMC thread, black and red #321. Composition and drawing by Olga Trachuk.